

V

1.

душа ојађена вапи за осветом

У већини *вики-трики-типл-педија*, и њима сличних смућкај-па-проспи извора „знања“, а све због дигиталног терора који од људског захтева свеопште и беспоговорно просторно и временско сажимање у кратко и још краће, и у мање и најмање – нешто што највероватније *тамо* никад неће бити поменуто, јесте свим психолозима знана чињеница да је *фрустрација* тек један члан дводелног психичког механизма, и да нераздвојиви парњак сваке *фрустрације*, други члан тог душевног устројства – јесте *агресија*.

Бити због нечега изненада фрустриран, а не осетити у себи нагло надолажење агресивности; бити од неког осујећен, а не пожелети насрнути на њега, бесно кидисати на осујећивача; чути од кога: то немој, то не можеш, то нећеш имати, а не помислити: 'е гаде, 'е мамицу ти, е са' ћу те... – et cetera, et cetera... – све то не може бити. Јер фрустрација и агресија јесу пар точкова на истој осовини наше душе. Кад се покрене један, закотрља се и други.

Тако је Миша Скерл писао по листу неког давно сроченог писма. Писао у оним данас ежѳѳ нестварним временима кад се писма бејаху писала, ковертирала, таксирала маркама, и поверавала поузданим рукама поштара, униформисаном листоноши да их – спокојно се гегајући од капије до капије – доставља нестрпљивим ишчекивањима прималаца. Још отада, барем од тада, Скерл зна да свака

фрустрација буди жељу за непосредним, за сасвим очигледним, или за неким околичним, у нешто прерушеним *агресивним* понашањем. *Фрустрација* покрене у фрустрираном снажну жељу за насртајем на узрочника ометања; наведе га на неодложни насртај на гада који је поставио препреку, у точкове нам, скот, уметнуо клипове, наумио нам рачуне помрсити. Осујећеност понекад рађа отворену, жестоку љутњу **и** на ону која нас је родила, на ону једну безоблазну маму која нам је отела чоколаду коју смо ми плви, плви смо је, јесмо, мамице, видели, и плви је зглабилии-и **и...** видецес ти код дедице Млааза...видецес...ви-и-и... (**Неће**, пријатељи, јер Дедица Мраз је мало као мртав, а људске слободе... **Пјер!** 'Ало, бре! Па што бре, купујеш толико роштиљ-кобаја? **Што** да не, Стив? Ваља се! **...а све** спољашње слободе, пријатељи, све до последње која вам падне и не падне на памет... **Ко** ће бре, тупане, све то да ти поједе? **...јесу** само зрневље великог грозда заблуда. **Па** види само, Стив, кол'ко су бре свеже. Миришу кô ружа бре, на туцану паприку. Појешће се то... **Ево**, овај малиша, пријатељи, управо је загризао такво зрно. Папрено. Горко. Кисело. **Каква** ружа, тупсо-не? Па видиш да је Мишел већ силну рибу ставио у колица? Три кила скуше. И паковање лигњи. **Сад** му душа наивна, ојађена, вапи за љутом осветом: „**Видецес** ти, **видецес!**“ **Не** једе ти свако, бре Стив, те морске живуљке. А и шума ти је то, мој Стивице. Шуметина. Има да се дообро огладни на том пикнику. **Јер** фрустрација и агресија, то би требало знати, пријатељи, јесу два точка на истој осовини. На једној јединој. **Можда** нам после доце, Стивице, да мало кô „шетамо“ по шуми своје цица-марице и цица-анице. **Што** по шуми, Пјер? Знаш да Мишел у колиби има оне камперске душеке. Само размоташ сунђер ... **Има** их, Стив, има – ал' откако нам Клара постаде цица-газларица гостима ти сад забрањено такво љубакање. Зато ваља, Стив, имати резерву. Шума је то. Да се под ведрим небом, мој Стивице, не брукамо пред нашим, **је л'** – да-мама. **Пјерињо!** – стави у колица... – **чујете ли?**, Стив, чујеш, ставите и стакленце карија. **Јел'** то ово зелено, Мишелони?

То је капар! Оно жуто! Одмах поред! **Видиш** ли, тупане, да ту пише *Capre*, а ово ти је кари – *Curry*. 'Ма, немој Стив, да те овај „тупан“ мало искарيرا песницом, знаш! Баш си ми данас пружио ту језичину. Тебе, изгледа, у'ватила баш опака не*ебица. Теби, Стивице мој, може помоћи само једна доообра шетња с твојом цица-Аницом. Ал' баш дообра. Само јави да се мало, јел' – кô плахне. **Не** лај, Пјер, не лај!)

2.

псето које јури свој реп

Михајло је, међутим, сазнао и оно што можда сваки психолог не зна. *Frustratio* је реч латинска. И на свом значењском изворишту није обележавала некакву осујећеност, лишеност или спреченост. Потиче од речи *fraus*, чије значење јесте лукавштина, варка, подвала. У даљем лутању кроз бесконачни океан језика, *fraus* је – попримивши, облик *frustra* – постала реч којом Латини именовашу оног који је *преварен*, који се чему *залуднадао*. Дакле, то бејаше јадник, *miser*, што туђом лукавошћу, којој је припомогла и властита глупавост, *stultitia* – би *доведен у извесну заблуду*, а потом се, због брака превејаног лукавца и наивне будалаштине, *ородио и с каквом невољом*. **Frustra** – то је значило: унесрећити се подмуклом преваром, сплеткарењем, обмањивањем, туђом препреденошћу. О томе је такође Михајло Скерл писао у писму које је било, што данас можда звучи још нестварније – беше, бар је он тако мислио, бејаше било писмо љубавно. Љубавно писмо упућено оној која ће му касније, што је неким њиховим познаницима тада звучало још-још нестварније – ипак постати супруга. Користећи као повод неку, и до дана данашњег можда незаборављену љубавно-љубавничку размирицу, Михајло је употребио – *zloupotrebio* – тако ће му у одговору бити замерено – *zloupotrebio si, Mišo, jesí, ovu romantičnu epistolarnu formu da mi se doobro isfilofraziraš* :

Сада Ти се ВАЉДА, у пуној јасноћи (CLARITY – сасвим у складу с Твојим именом) јавља и увид у узрочно-последичну везу између осујећености (заправо, у овом случају: опажања неверства) и природне појаве мог беса. Тог беса усмереног ка оном ко ме вара, ка „подлом преваранту“. Ово модерно друштво, својим нормама, прописима, законима и казнама – оно ме спречава да тај древни бес испољим. Желим ли бити пристојан, легалан, нормалан – бес морам сузбити, морам прогутати своју разјареност попут оних који, не знам зашто и због чега – али гутају своје слине. Милениј-ми и миленијуми култивисања људске сорте, као што су култивисане и сорте репе и кромпира, туђе неверство и довођење мене у заблуду, праметнуше у моју осујећеност и лишеност, костимираше их у моју фрустрираност, а од природе проистекло испољавање беса, огласили су ненормалним, болесним. То данас јесте тако. Баш тако. И то се никад више неће променити. Никад. Али зато ме нико и ништа не може спречити да тај бес осећам. И ја га, испод те присилне затомљености, болно осећам. Урла у мени попут немоћног курјака, вука ухваћеног у железну ступицу.

Твој, и само Твој, и само... и само... итд. итд. – знаш већ,

Мишел ♡ 😞

Гнев, не само тај и такав, и не само тада – никад не бејаше испољен. Не беше никаквим чином био обзнањен, већ јесте покорно пригушиван, гушен, угушен управо онако како на то сваког приморава, као што је Скерл писао, поредак заједнице. Може се изнутра бити киван на једног који омета, на једну која спречава. Пред неким можда испољити набузитост или само срдитост. Пред понеком бити озлојеђен, и мање – тек надурен. Пред многима ни толико.

Али није дозвољено ниједног ометача, и ниједног таквог осујећивача својевољно и силом уклањати. На целој кугли земаљској нема више ни једног јединог људског створа да може слободно располагати и некажњено упражњавати такву силу. Откад су још преци, далеки нам, пра-пра-далеки преци, постајући, у праскозорју историје, оне политичке животиње, предали заједници моћ кажњавања. Она хвата, она везује, затвара, мучи. Она каштигује, погубљује. Она поредак држи, одржава, задржава. Она је **држава**. А јединка, то убого биће пристало да постане **ζῷον πολιτικόν**, живина политичка, *зоон политикон*, зверче проницљиво, *animal rationale*, то се сад може само жалити, јадати, ... **видецес** ти... **видецес**... , кукати надређеном, тужакати, парничити се, судити се пред неким за то школованим, одређеним, постављеним. Бити ометен и ометана, спутаван и ускраћена – а све ћутке гутати, све трпети, чекати туђу пресуду, одлуку другог. Оптужени, молимо, устаните ...

То значи да се осовина оних психичких, како рече Скерл: *по живој природи тесаних колеса* – оних двоколица склепаних од упоредних стања *фрустрације* и *агресије*, оставши у људском друштву без једног точка, сад врти ли се, врти, све укруг по човековој души, тоциља се око себе саме, слично псету које јури свој реп, слично смалаксалој чигри. Окреће се у бесциљном колу попут дечије вртешке на коју су, не би ли га замајали, посадили оно обешчоколађено детенце. Грца, дерња се, грчевито се ручицама држи за дрвену гриву. И неће се дерле смирити док не добије или слаткиш или рајског порекла батине добре. А пре ово друго. Јер слатко затомљује јешност, убија, сине, апетит, квару зубе, а рај јесте рај, а и батина је, умукни више, гаде мали, баш отуда изашла. С тим *из-раја-изашлим* следовањима има се настављати, све док једног дана и његов рашчоколађени курјак не буде урлао, ако буде урлао – једино у њему, и тек понекад. Али – тек ... тек ... тек ... тек ...

Некад смо те спорадичне, бојажљиве и млаке отпоре („*Некад*“ је, попут дежурног официра, дозвано на чело реченице да би предводило нека *рђно-рђнѝ* сећања што нам управо навиру душом, изненада заклокоташе над духом као тмасто вино над белим столњаком из нехајем преврнуте боце.), ту оскудност бунта у карактеру већине ондашњих људи (јер њихова побуна није ишла даље од какве страшљиве, „грешно-погрешне“ [ку-ку мене] помисли, даље од танких, зебњом прожетих примисли, бацаних попут „мршаве“ сенке ка некој [нисам 'тео, мајке ми] јаркој, блештаво заслепљујућој догми), сликајући их маниром младалачке, што значи и смеле и непромишљене козерије – све смо то приказивали кроз овакве (или сличне) циничне опаске: Јесте, господо, и њих, признајмо им то, понекад зажуљају узде и брњице, па гневним бунтом замекеће и најтрпељивије политичко стадо: *проме^е-ме^е-не, проме^е-ме^е-не*. И љутито лану иза оног, за њих вечног, непорушивог, *panem et circenses* зида: *пРАВ-АВ*да, *пРАВ-АВ*да. Жуља их, нажуља алка у носу, ланац око врата, па им дође, тако им се учини, дошло им да свет *хлеба и игара* мењају, да га руше, разоре. Кад се мекетање стиша, лајање је већ и замрло – све то испашће тек привид. Има изаћи на једно *тобоже*, на неко *кобајаги*, на *збиће-се-то-једном-тамо-на-неко-некад*, на некад-поникад, или на никад-понекад, али биће вам тих *проме^е-ме^е-на*, биће и те *пРАВ-АВ*де, 'оће-хоће... (**Баш** тако пријатељи: кисело! Кисело, и горко, и опорно. То се бере по људињаку. Као што се прича да је једном давно казао, одавно је то казао овај садашњи госн проф. др Зозон, *alias* онај негдашњи мр Киза, а то беше рекао онда док је још био духом разбарушени Ранзо минђушар, док беше онај раноизвикани Ранзо-анархиста; памтиш ли то, Стив, кад си га први пут оно довео у ово друштво још се оно **црним оперважено** **А**, нашем Ранзо др Зорану није било сасвим претворило у @; дакле, приближно милион година пре данас, још га нису били ни искључили из партије зване савез, и беше

му се један „јадан“ страначки камарад пожалио на неку бирократску „неправду, друже брате“, чиновничку корупцију, комисијску протекцију, секретарску вртешку, удавио га целовечерњим лелекањем: јадан-ја^{а-а}-заобишли-ме-другови. А онај дични камарад мр Киза, алијас др Зозон овдашњи, јеси ли се сетио, Стив, све је неко баш добро био насмејао препричавајући оно што на крају Ранзо рече том удаву: Не очајавај више мали човече! Стрпи се! Трпи,отрпи, друже Калимеро! Јер биће једном, јадо, и по твојем, друже. Биће ти живот бања. Ваздушаста бре, бања. Али само **само**, и тек **тек**, дакле – **само** делићично, значи – **тек** у траговима. То мораш разумети, друже Калимеро, будимо реални јер све је релативно [а Калимеро, видим то као да сам био тамо, само тупаво клима ли, клима тужним заобиђеним кљуном {Памтите ли тај цртаћ, оно црно анимирано пиле? Ко ти то не памти, Мишелони? Па свака му се епизода завршавала оним његовим пијукањем: 'ДЕ ЈЕ ТА ПРАВДА ... ил' можда беше, је ли, Стив: 'ДЕ ЈЕ ТА ПЛАВДА... ? Неправда, Пјер – 'Е, НЕПРАВДА, ПА ТО ТИ ЈЕ!}] – и каже Киза, а од муке удављеничке клизнула му и која тура више кроз грло, па рече том кукавном Калимеру: само трпи-отрпи ту неправду, и биће ти, друже Калимеро, живот лагодна лаћа, али **само** никад-понекад, овај, пардон друже, мислим биће ти то **тек** некад-поникад. Све док трпиш трпељивче не надај се, овај, пардон, мислим: не брини се – само ми се ти лепо надај, и трпи, трпи, камарад!

– Ето баш то, пријатељи, то Кизино некад-никад-поникад, ускоро има спозна ти и овај клиња: трпи, сине, трпи и не надај се. Гле! Ево већ и сазнаје! **Па немојте**, госпођо, молим вас, **чујете ли?**, 'па немојте тако ударати то дете!

– Пусти, Мишел, не мешај се...

– **Знам ја да је ваше**, мислим – можда и јесте, али **ви изгледа као да нисте баш његови?** А можда и нисте?

– Стив је у праву, Мишелони, биће бре гужве ако ти иза неке гондоле искрсне „таја“. Тркнџ главоња по чварке, а ти нашџ да му овде прозиваш милу му госпоцу. И то све пред синџом, пред малим главоњићем.

– Ево, пријатељи, гледајте, син главоњин већ сазнаје да животна слобода и за њега, као и за сваког, јесте само други назив за вештину суздржавања и трпљења.

– А што нам ти, Мишел, овде, насред ове чоколадне фрустрације, нађе да цитираш баш Кизу *анархи-хи-сту*? Па он, колико схватам, увек мисли супротно од тебе. Проповеда акцију, а не трпљење. Био је, а и остао – политички ангажован. Додуше, минђуше је одавно скинуо, јер је сад намерачио да главу угура у какав цилиндар. А тело у фрак. *Style a la сврака*. Без црвеног, само црно. *Црно-бело*. Јер више нам није *анархи-хиста*. Сад је, како ти оно рече, сад јесте *демокра-крата*. Активни *демокра-крата* и *демокра-кратски* активиста. А за тебе, и једино за тебе, Мишел, неко јесте *слободан* само ако личи на оног Кафкиног „уметника у трпљењу“.

– То је у „гладовању“, Стив. Кафкин је вешт „у гладовању“.

– Па то и кажем. Гладовање је трпљење. Ако гладујем – трпим, а онда сам, по теби је то као $1+1=$ јесам *слободан*.

– Реч је, Стеване, пријатељу мој, врло-врло превртљиво зверче. У том превртању, поред правога, буквалнога, показате ти, попут псета изврнутог на леђа, и трбух пренесених значења. Сликовитих. Али исто тако, кад подвиге реп, залајаће, зацвилети и кривим и наopakим тумачењима. Мада си једнакост $глад=слобода$, како изгледа, баш дубоко урезао у неку букву, ипак, морам то признати – понекад се заиста успостави непосредна веза између човека слободног, независног духа, и гладовања. И много је тугаљивог штива на ту тему писано и исписано. И премного.

– А ова бакица, људи моји, па види Мишелони, испикује онај чек већ пола сата. **'Ало! Кречана! Вапно! Може ли то брже брже?** Поранисмо, зору брже преварисмо, а са' ће, због ћор-баке, да нам пукне пикник.

– Има времена, Пјерињо, не брини, дуг је дан. Него, скокни, молим те, до оне доле полице, па ми донеси флају масла маслиновог.

– Масла? Је л' ти то павлака, Мишони?

– Маслиново, боцу маслиновог. Само пожури, ено тамо једне слободне касе. Ваљда није резервисана за породиље и труднице.

– **Еј!** Еееј, Пјер! То ти је уље! Капираш, тупсоне? Немој донети ни масло, ни маст, ни боцу мастила.

– **Реци** му, Мишелони, да већ једном завеже, ил' ћу... – **ама'**, Стив, стварно ћу бре да те намастиљавим!

– 'Ма, пусти га више, Стив; заиста – шта ти је данас? Пуне се две недеље договара овај излет. Док се жене наканише, па уклопише, па споразумеше... Беху то тешки преговори. Шта ће која да обуче, а шта да обује. Па како да наместе косе, а како да лакирају нокте – да им се случајно, недајбоже, не подударе боје и модели. И сада? – ти сад хоћеш све то да упропастиш.

– Што, Мишел? То ти је све завитланција. Па зна бре наш Пјер за шалу. Загревамо се за твој ранч. А и повукоше ме некако те речи. Маслина-мастило-ило-оил-уље. Згодно.

– *Маслина*, Стив, и *масло* и *маст* и *мастило* и *маслачак* – све су ти то речи истог корена. Гледано језички, Пјерињо и не би много погрешно било шта да донесе.

– Јок, и не би. Ти си бре, Мишел, толико слуђен *речима о речима* да ти већ измичу границе између стварног и нестварног.

– Како да ми измичу кад за човека тих граница и нема. Пола је тамо, у свету нестварном, а пола овамо, овде, у овом очигледном, опипљивом. Као сирена. Пола риба, а пола девојке.

– Јок, и нема их. Да нам нећеш, можда, сутра салате зачињавати машћу. Или, ако **га** слуђени Пјер стварно и донесе, **мастилом** светог Петра Збуњеног?)

3.

πάντα ρει, јер округласт је, кажу, свет

Они крти, они саломиви, оне чигре безвољне, они који су, како слутимо, утицали на Скерла, макар несвесно, да слободу одређује као „уметност трпљења“, остају се дуго вртети и цвилети на неком обескотаченом рингишпилу. Можда и доживотно. Али већини, као кад каквом гуштеру израста нови реп, јер онај стари остави у чељустима гладне мачке, тако фрустрација углављује, намешта точак, помоћни точак, макар точкић новог гнева, допунског гнева. Другачијег. Сасвим другачијег. Тај више није управљен према недоступном светском/белосветском виновнику осујећености. Према оном објективном/субјективном узрочнику фрустрације. И сад, док се на једном крају осовине врти оригинална осујећеност, на другом се тоциља овај нови, криво насађен, фалсификован, ка било коме, ка неком другом и ка сасвим трећем управљен бес. Тако мора. Јер неће душа људска да буде чигра. Дрвен коњић, лутак моловани, у безизлазном кругу рингишпила. Неће. Хоће негде да се запути. Жуди похитати. (Зунзарати, пријатељи, само зунзарати, до смрти вам људан има лупати главом о стакло). Жуди јурнути. Баш као оно возило које брзином од педесет километара на час јури ка масивном блоку бетона. Још трен или два и почеће се гужвати лимена каросерија. Нама, који то посматрамо, све траје много дуже. Јер успорен је снимак који нам пуштају. Хауба се задиже, изобличава, пршти срча ветробрана, опадају ретровизори. То нам приказују снимци спољашњих камера. А оне унутрашње шаљу нам језиве слике на којима се беживотно, попут луткиних, клатарају удови особе за управљачем, глава полеће напред, груди ударају у волан, из дупљи јој испадају порцуланске очи, и коначно – на два јој места пуца пластични врат. Огледни поливинил-манекен за управљачем је обличјем и тежином уподобљен **просечном** возачу аутомобила. Сврха огледа са пластичним моделом јесте да значајно,

приказавши како и колико, чак и при „малим“ брзинама, директни судари јесу погубни, препадне тог, само статистички постојећег, тог имагинарног **просечног**, и његову стварно постојећу возачку братију. Да све по куплунгу рођаке престрави макар краткотрајно; да на недељу и две искамчи просечно нешто више безбедности у друмском саобраћају. Али – мада свако бива згрожен снимком намерно изазваног судара, а већина има неко време за волан седати праћена макар малом, барем мајушном зебњом – избора заправо нема. Пажљиво или непажљиво, обазриво или бахато – мора се возити. Данас. У добу данашњем. А некад је било пловити. Пре тога јахати. А још, и још-још пре било је ходати. Прво, кажу – на све четири, а потом овако – двоножно. А колико ли тек пре тога, колико пре и пре бејаше неко – бејаше ли? – пузати. И пливати. И плутати. Јер морало се кретати. Оно што је живело. И мораће – оно што би да живи. Кретање је белег живог. Усуд. Усуд који сеже од оне ћелијице што млатара репићем батргајући се по постојању, **преко** тих што пливају, гмижу, скачу, лете, до ових који јашу, возе, једре, пробијају звучне зидове, слуте светлосне године. **Πάντα ρεῖ**, све тече, *панта реј*, цури, врда, мрда. Све живо. И кад се споља не креће – креће се. У себи. Дамарима. Клокотом. Трепљама. Капљама. Ко се заустави – не живи. Оно што стане – мртво је. „Уметник у умирању“. По томе и знамо да је мртво. Јер је и изнутра непомично. Камену подобно. Праху.

Шта нас је то?, и што баш **нас** јесте нешто?– ето, и **нас** је – **изнутра** нас нешто јесте, ето и ето – покренуло нас!

И још нас увек покреће!

Васељенски јони?

Органски молекули?

Кап беланчевине, протоплазме, цитоплазме...

Многи ће рећи да још увек нема поузданије адресе за то питање од извесне више силе. **Вјерују во јединаго Бога Отца вседержитеља, творца небу и земљи...** Постоје, кажу, те силе, и

силе гравитационе и магнетне и велике и седме – али **извесно** је да само једна једина сила јесте виша. Вишњи.

Толики ће рећи да једино **извесно** јесте то да Вишњег заправо нема. Те више силе. А **извесно** је да има и гравитационе, и магнетене, и седме ...

Биће и трећих да помисле како „**извесно**“ јесте реч велика, превелика, да се тако лако, олако потеже и прти на којекаква нејака уверења. Ваља то, „**извесно**“ после теглити и теглити кроз увек неизвештан живот. Јер изгледа као извесно само то да Вишњег има и нема тачно онолико и онако како и колико има и нема Мике Миша и Паје Патка. Заправо знамо да их нема, а има их свуда. И ако пошаљемо писмо у Дизниленд некакав одговор ипак ћемо добити. Тако да једино јесте извесно то да нам и даље неизвесно, врло неизвесно стоји ствар са Првим, са неким ПРАПРВИМ, са ПРАПОКРЕТАЧЕМ што ономад беше застрт плавом замућеношћу неба, а данас је заклоњен молекулима, јонима и плазмама. (Али Дџда Мраз, пријатељи, кажем вам, то је поуздано, тај је већ одавно бацио кашику.) Ето – закотрљало нас. Ето – и **нас!** Затоциљало **нас** неко недокучиво једно, покренуло нас у нутрини, и креће нас, и хоће нас кретати. (Откад вам та дџда мирише траву одоздо.)

Другачије је с нашим *спољашњим* кретањем. Познате су нам опруге које нас на то навијају. Докучиве су. Знание су нам телесне, душевне и друштвене потребе које управљају нашим намерама, чиновима и поступцима. Управљају с истом гвозденом доследношћу којом железне шине усмеравају, заправо – *усмераваху* парне локомотиве. Оне захуктале, пурњајуће локомотиве, покретане ужареним котловима, чија су рудећа ложишта шопана црним угљем. Тако и нас покрећу разним потребама нашопане вреле желе, висококалорични животни мотиви. Ужаре нам хтења, разјаре огањ у котлу воље, па се пурња тако, пурња ли се, пурња шинама и шинама живота, пурња ли се, пурња све док се иза једне кривине не наиђе на одрон, на громаду, на

балван, на препреку. Из шина се, из коже се – не може, а кретати се мора. Не мора само онај камени „уметник у умирању“. Оно по себи мртво. Земљи подобно. Праху. **Или** даље, то значи напред, само напред, **или** – барем назад. Пурња ли се у месту, упућени у то кажу: прегрејаће вам се котао. Кажу: пући ће, распукнути, душа вам се – кажу – има распасти. Или вам кад-тад има нестати угља, утулиће се жар у души, згаснути воља. Нешто има замрети, све се зауставити. Зато се ваља кретати. Напред ако се може, назад ако се мора, а стати јесте одустати. Округласт је, кажу, свет. Као јабука. И живот је. Као лопта. Живот-лоптица. Ко зна на коју ли се то страну тај има откотрљати? Ако је једна страна запречена, воде шине ваљда и на другу, можда и на трећу, и на колико год да их је. Ако их је.

4.

није човек безвољна печурка, није musca domestica

Према томе, кад балван буде пао на путању, даље вала нећеш, а пашће, или се на путу буде испречила камена громада, а скоро да и јесте, док на осовину буде углављиван **точак** фрустрације, озлојеђена душа има одмах наложити да се на другом крају осовине сместа поставља и његов парњак – **котач** агресије. И ено јој хитра она **воља**, ено, већ је узела да монтира, ено, она вешта, ето, та брзоплета, и ето – скоро и ево, и монтираће, хоће, и ено и ето и ево, и помоћу оне **воље**, те хитре, ове брзоплете, и ево-ето-ево и очас је склопила душица себи чист **гнев**, бес пуног пречника и љутитост такве запремине. Ето се сад све то помаља из ње, из душе, и ево где разјарено гледа, осврће се – на коју ли ће страну? Кога то да уједе, кога ли има изуједати? Звера тај **гнев**. У десници му најбриткији бес, о левици слепа љутина, попут мача и теразија у рукама Дике, богиње неке правде. Мач је већ дигнут, а љутина је ћорав кантар,

али **ипак** ће мерити. Ко ли му је то турао клипове у точкове?, продавао рог за свећу?, смрсио конце?, чорбу запржио? Чије ли је то масло?, ко му стаде на жуљ?, повуче мачка за реп?, па дође мечки на рупу?

Али, чим дежурни **зрав-кô-дрен-разум**, наш, ваш, туђи – свеједно, јер тај, ма шта Скерл о њему причао, баш тај јесте задужен да одмах, чим опази како би та мечка из рупе, чим уочи ка вани усмерен гневни **гнев**, а можда већ и сестрицу му, секу, сестру **намеру-за-некакав-спољашњи-насртај**, тај **дрен** крене да попут црног трна из гнојаве ране, истисне **гнев** из душе. Тако и сестрицу му. Истискује и бату и секу. И **намеру** и **гнев**. Па шиба ли шиба. Бичује да све пуца. Не обазире се дежурни **дрен** да ли се ту нешто ломи, да ли боли, прска, крвари. Ти си, ништице, нашао да ми бесниш? Ти би, нуло, да ми намераваш? Зна се који косимо и који воду носите. Зар вас већ само цео живот реду не учим? У тинтару вам утвљујем поредак?

Утвљује!

Поредак васионски, међународни, државни.

Ред гранични, спортски, затворски. Кућни ред.

Манастиру манастирски, ред школски школи. Школи и дворишту школском. Па у једном ћошку једног школског дворишта окупиле се девојчице. Цвркућу. Задиркивали их тамо неки такви дечаџи. Они једни онааакви. Они безобразни, немирни, непослушни, просто – дечаџи. Задиркивали их безобразници, а сад кô ништа. Јуре за неком тамо, бљак! – лоптом. Гурају се. Туку. Кô балави балавци. Дооосадни дечаџи. Задиркивали их, задевали, зачикавали, а сад – кô ништа. Баш су једни клинци. И наљутиле се девојке. Поверљиво се сашаптавају. Ћућоре. Кикоћу. Договарају и намеравају. Не може то баш тако. Задиркивали, зачикавали – а сад: кô ништа. Јуре за лоптом. Видеће они. Видеће ће већ шта се то договарају девојке. Ћућоре у кругу. Кикоћу се. Намеравају. А онда се усред намере, усред

круга од кикица, шналица, репића и машница, с неба се сручи једна исцрпљена зоља. Срушила се. Издише. Дође јој судњи час. Грче се у ропцу ножице. Трзају. Јој-јој, задрхти круг од главица и шналица. Страшна је то зоља банула, напала их неман грозна, умирућа бубица. А онда снажно зацврчи последњи зз³уј, самртнички, и страшно-страшно, цичећи, јој-јој, буба-бубааа... разбеже се цурице, распе им се договор, прсне намера. Тако исто, брзо и ласно, *здрав-кô-дрен-разум* разјури, распе све бесне намере. Зазуји над њима својим: зз³абрањено, недозз³вољено, зз³на се ред нуло, ништицо, ништаријо, јој-јој, зз³на се, зз³наааааа, јооој...

Лако је с *намером*, с цурицом, са шналицом. Али и са шибом и без шибе теже је *гнев*, дерана гневног, истиснути из ојађене душе. Баш као понекад и патрљак оног дубоко забијеног, заломљеног трна. Црни се. Не мрда. Лакше га је потиснути, утиснути, пустити да буде потопљен, преплављен крвљу ране, горчином душе рањене. Само да га није вани.

Али – ако *никад*, или *скоро-скоро* никад, није могуће, јер није дозвољено, јер је забрањено, јер је кажњиво, јер је **Јер!!!** – дакле ако је недопустиво устремити се, кидисати на узрочника фрустрације – зато сами себи увек јесмо при руци. И ето где се осећање чистог *гнева*, које се једва беше и помолило, тек вирнуло, па не могавши се даље испољавати, сасвим обзнанити, сад враћа, обрће, преокреће. То *дреновом* шибом уразумљена душа покорно, бојажљиво, попут пужјих рогова, увлачи у себе колеса осујећености. Али није лако у себе убацити осовину тог механизма. Колики је само испао точак фрустрације. Једва се у души нашло толико места. Требало је што-шта померити, неке преместити, неког заувек иселити. Као што је иселен

госн Понос. Праћен од свих. Чак и од кратковиде, сувоња-
ве гђице Утехе, која му грозничаво, скоро махнито махаше,
испрва мршуљавим ручицама, а потом, кад јој госн Понос
ишчили с краткометног видика, замлатараће и марамицом.
Па му има дуго и неуморно махати белим чипкастим руп-
чићем с лепо извезеним: „*Привремено, тек привремено...*“
Дакле – тако је, засад, госн Понос, „привремено“ био сас-
вим избачен из одаја душе.

А за потиснуту гђу Свест, и без испраћаја и без уте-
хе, нашло се места тек у тами прашњавог запећка. Тутке је
прихватила боравак у тескобном кутку. Тако замрачена,
стешњена, слеже раменима тако заклоњена, сужена Свест,
погну главу, помири се с удељеним. Увек може, мисли, и
горе. Много горе. Та, зар нисам, сећа се, баш на испраћају
госн Поноса, док му кратковида гђица Утеха хистерично
довикиваше: *Привремено, драги наш, привремено...!* – зар
јој нисам видела и другу страну чипкастог рупчића? Јесте,
видела је. Лепо је била видела исто онако лепо, па још и
лепше је концем руменим везено једно: *...увек јесте нај-*
трајније! И јесте тако, мозга стешњена гђа Свест, колико
ми се толико пута десило да ми неко, мршавом ручицом
Утехе везено *засад*, изађе ништа мање трајно од једног на-
товљеног *заувек*. Трајније од најтрајнијег. Као што глава
сваке кованице има своје писмо, мало које привремено не
испадне тек полеђина трајног. *Трајно & привремено, засад*
& заувек – то су *лица & наличја*, то су *аверси & реверси* јед-
ног те истог новчића судбине. Испустиш ли новчић, било
да паде на *засад*, или се окренуо на *заувек* – за тебе је исто.
Трајно ти је изгубљен. Вечито. Ко ће ти га вратити? Где то
има? Новчићи се не враћају. Нигде. И ником. Као што се
никад неће вратити на грану онај отпали лист – умује тако
у запећку гђа Свест – онај листић отпали за којим неко до-
викује: Привремено, синак, то је привремено! Само засад!

Стрпи се синко! Опет ћеш ти на грану! Мало нам се ту лелујај! А ветар га већ граби. Граби и витла белим светом.

Баш тако почеше и парњаци осујећености неспутано витлати по средишту душе, слично бесном псету што у махнитој вртњи гризе сопствени реп. Јер нисмо печурке, јер морамо се кретати, макар у себи. И затоциљала се колеса фрустрације, али пошла уназад, у аутоагресију. *Разум-дрен* скинуо, запленио онај точак чисте, непатворене агресије, па душа монтирала додатни, неки точкић с помоћним, изокренутим *гневом*. А испало да је то такав, да је овакав што води, овај што вози колеса фрустрације у самонасртај. И осећа обневидела душица тог страшног уљеза у себи. Гризе. Гризе је. И трпи га. Трпи ту *грижу* као непорецив доказ личне кривице за доживљену осујећеност. (Јер људски је живот, признајте пријатељи, живот је људски једно непрестано излагање свакаквим ускраћеностима. И јалово је свако насртање на скучене, непрелазне друштвене границе, чуване бројним, непробојним четама задружних граничара.)

За балван онолики на путу свом – чим ти јесте толики – крив јеси. И за громаду си крив. И што ти је стаза сад непроходна – крив си.

Само ти јеси крив. Кривац си самокривац.

Тако урла *грижа*, тобожњи грех, та аветиња умишљена, урла и завија, гризе, глође омамљену савест, захтева казну. Казни се сад бедниче! Казни грешниче! Јер крив си, јеси, за оно што се збило, што ти се десило. Јеси! Зашто би ти се иначе то десило, и што би се то збило? Што?

Зато!

Зато што крив сам. Крив јесам јер мој је живот био чарапа. Ја сам био чарапа. И јесам. Јесам тек чарапица. Као чарапицу ме преврнули. И нека су. Требало је. Чарапицу поцепану, накрпљену, прикрпљену. Крпеж и трпеж.

Животарење. Јадац. Казнићу се. Самог себе. Самоказнити. Рашићу се. Расути. Распаментити. Бићу распамећен. Да ме нема. Да ме никако не има. Да будем само јека. Шупља јека. Шупаљ. Без ичег у себи. Ништа *cogito*. Ништа *emotio*. Као мртав. *Kôмртав* бре. И не само „као“ и „кô“. Ако се мора, а као да се мора – бићу истински мртав. Мртвац, али скроз. *Dead man*. Поништити се до ништа. Смрсити конце свему живом у мени. Гонити га. Изагнати га из најмање рупе, истерати из сваког кутка у себи. Прогонити га све док се не уморим, самоуморим, самоубијем, убијем, убијем...

Тако махнита по души куја-кучка *грижа савести*. Гони, истерује, лови, коље, черечи. Траје лична хајка на свако **ја**. Сви су се успаничено растрчали душом. Пратећи лавез *гриже савести* хајкачи покорно истребљују сами себе. Осећања врше, већ свршавају, окончавају погром над мислима, мисли над осећањима. Сред похаране душе, диже њушку *кучка-грижа*, ћули уши. Има ли ишта више да јој мрда, да јој мрдне. И мање од тога. Тек да дише. И да не дише – тек да јесте, да га има. Као да нема. Као да је Скерл у праву. Ништа више да зунзара. Ништа да мрдне. Људи су безвољне печурке.

Али нису.

Али има.

Има – ено у најмањем, у ћошку најтамнијем, као да вири из оклопа какве корњачице – накострешило се последње **ја**. Сад последње, сад корњачица, а некад бејаше било прво, оно пре свих, пре свега, тек прокмечало. Некад прво, сад је последње. То из кутка режи, фркће голи живот, *живуљак*. Још је само наги *живуљак* сам себи преостао. И устреми се куја-савести, насрну кучка на корњачицу. Али опире се престрављени *ја-живуљак*, живот голи. Испада тешко *грижи* тако голом *ја-живуљку* доакати. Нема куд очајан, гребе, уједа, кида, дере. Све што живи хтело

би да живи. Ма није да би хтело, ко га пита, ако живи онда има да живи. Мора се. Не зна се зашто – али мора се. Зато се фркће, режи, уједа, за наги се живот – живот бори. За голи живуљак. За последњу честицу свачијег ја.

Мали је *живуљак*. Велика је *грижа*. Бесна је, гневна, онолики јој балван у оку; громада се испречила у постојању као грудва у грлу. Гуши се. Угушиће се. Себе.

Мали је *живуљак*, живуљчић, али велика је, колика је, огромна је стрепња, стрепња је над стрепњама да се не буде неко нешто које не бива, којег нема, неко ништа, ОВДЕ ПОЧИВА УМЕТНИК У УМИРАЊУ.

Стрепњом над стрепњама дојен и подојен, храњен и нахрањен, сад као да расте, израста *ја- живуљак*. Увећава се у том кутку душе, попут гљиве у најтамнијем ћошку подрумске качаре. Хоће ли му гојни очај прерасти ту кујучку, хоће ли надвисити *грижу савести*?

Као да хоће.

Јер до смрти дубока је, неисцрпна је, недогледна, стрепња од ништавила. Неумитан је прастрah којим се отпор *живуљка* гоји, и дуги су, најдужи су тог страха нокти. Добро је кучки-грижи, куји-савести, већ јој добро јесте њушка одрана. То ли је, мисли *грижа*, то ли је онај мачак којег су за реп, чула сам да су га за реп га вукли, за реп повукли – тако мисли свој подвijaјући. Балван је балван, ма и толики, оволики, и на путу, на шинама, и у оку – али њушка је њушка. Не даје на се испрепадани *живуљак*, устукну *грижа*, с колеса је отпао точкић самонасртаја, живот је тада, голи живот, живот наги, макар тог пута – бејаше преживео самог себе. Јер није човек безвољна печурка, није *musca domestica*, и капак прозора се има једном макар отшкринути, већ и јесте, и нешто новог светла озариће душу.

Просветлити је.

5.

како се јарац жртвени дере

Али и даље, усред душе, на другом крају оних поново хромих колеса, налик (само налик) смалаксалој чигри, шантаво се тоциља точак незатомљене осујећености. Јесте *здрав-кô-дрен-разум* колесима издувао гуму на точку агресије, и јесте им *ја-живуљак* избушио ону кривонасађену, ону на точку аутоагресије, али још увек се коло фрустрације обрће по души. Рингишпил ради. Окреће се, врти вртешка неког неуспеха, неке спречености. И шта да ради душа људска кад неће да буде ометена чигра, дрвен коњић, лутак моловани у безизлазном кругу рингишпила. Неће. Хоће се негде запутити. Жуди похитати. Јурнути. Баш као возач чије возило, брзином од сто педесет и пет стотина километара на час јури ка масивном блоку бетона. Јер мора се кретати. Оно што живи. И мораће – да би живело. Кретање је белег живог. Усуд. Зато – 'ајде душо, јово наново, и заврће душица својој *вољи* рукаве, из пртљажника вади дизалицу, додаје јој и пумпу, пајсере – ваља хитрој *вољи* опет на обескотачени крај осовине углављивати помоћни точак, насадити точкић новог, већ – којег ли? – ваљда трећег *гнева*. И овај ће, попут претходног, бити криво насађен јер не пасује на осовину, јер није *та* агресија прави парњак *оне* фрустрације. Запиње, хукће, стење *воља*, у мукама монтира тај криви гнев, *гнев-лажњак*. Али не иде па не иде. Гура ли гура, навлачи, намешта, али точкић спада, отпада, не пасује лажњак, јер није *та* агресија прави парњак за *ону* фрустрацију. Види *воља* да не може то она сама, па цимну из дремежа ону *сужену свест*. Извлачи је колико-толико из тамног запећка на светло каквог-таквог увида. Дужи се, каже јој, устај, треба ми овде некаква полуга, неки подупирач, смисли већ нешто. Стаде *свест* по себи помраченој, буновној, тражити криви подупирач за кривотворени насртај, лажан разлог за *гнев-лажњак*. Неће ли у њој, у њој тамној, пригушеној, ипак блеснути каква

кратка мисао, тек помисао, да буде та полуга, крива полуга, а ваљан изговор. И тако-некако-свакако, мисли ли, мисли мамурна *свест*, мислуцка, мислуцка, па гле! – ископа из себе скучене, а ваљда баш зато, не једну полугу, какву полулицу, но читаву ћускију. Ако не можеш, сину јој, за-скочити ни самог себе, себе очајног, најочајнијег, оног **живуљка** уједљивога, као што ниси смео ни оног кривца правога, правцатог, оног објективног/субјективног – ма на-срни онда на кривога кривца, на што нејако, на нешто безубо. Смрси конце неком ко је ван реда, ван закона, ван прописа. Увек се нађе и таквих – сад већ подмеће, гура, каква-таква *свест* своју ћускију разлога под колеса фрустрације – нађе се тај неки ничија и она свачији, свима страни, занемарени, слаботиње, одагнани на ивицу, прогнани на руб, нигде подесни, ником на оку, да таворе, да јесу небрига, јадовани, нечија тамо посла, таман пасују за бесна истресања, скроз згодни за нечију свирепост, наскроз за суровост, туђа мука, кривци дежурни, жртве невине.

И потури *свест* под колеса фрустрације ћускијасту своју исприку, подметну и уску своју грбачу, и одиже се осовина, па гурај, гурај и углавише, накриво насадише нови *гнев*. А *воља* га стаде, тако ослоњеног о *свест уску*, надувавати и надувавати све док јој тај *помоћни гнев, гнев кривонасађени*, опет не извири, вири, већ вирка лажњак монтирани из душе, кроз прозорче оно, сећате ли се? – већ је отшкринуто. Вирка ли, вирка, па види... – заправо, не види! Види да не види где ли нам је *дежурни дрен-разум*? Негде нам је изгледа, канда замакао? Можда на јавном месту, дошаптава се *кривонасађен гнев са уском свешћу* – на јавном месту, које му дође као неко природно станиште, тамо где се различита јавна ја баш воле јавно гомилати, јавно врвети, јавно нагрнути, наш *кђ дрен здрав разум*, окупљеној светини сад управо јавно прикива на чела иза чела таблице својих закона. Оних писаних. Крсти их поретком.

И на сав глас обзнањује, каже *уска свест*, раздирући им јавно бубне опне, објављује оне законе неписане. У уши иза ушију утувљује им, каже, убада, забада она усмена, она „ваља се“ правила. Јер нигде га нема. Не видим га.

Видим да га не видим, каза *кривонасађен гнев*, али видим и да видим, и то недалеко од међе нашег ЈА, ено!, гле! – видим оног тамо старог јарца. Ма то је скоро на самој међи ЈА, једва да је ван ЈА, видиш ли и ти оног шутавог, јарца шутавог, видиш ли оног дроњавог, где тромо брсти кржљаву рачву свелог дрвцета. И нема, лепо видим да нема никог више да се сети каква то животиња беше. Мужјак без премца, опорог мошуса, риђе коврце, онакви рогови – ко ли их? – нико их више, нико не памти. Ни колико је море потомства мекетавог за нас накотио. И ево још, гле! – још старије бабе што га чува. Видим како куња грбином ослоњена на распукло стабалце. Баба-прабаба крмељива, брадавичева, јектичава. И не видим више никог да се сећа, макар присећа, како то беше, беше ли то коме мајка мила, прамајка? Да ли ико? – нико више не памти оне топлине њеног скута. Ни реч јој меку више не памте, ни длан чуварни сред којег јој неки капи бејаху, беху јој мало воде на длану. Баба. И крај ње јарац. И одмах се види, видиш! – свако то може видети – они су кривци!

Јесу!

Јарчекања и бабетина. Они су, баш они, тако соптави, задихани, с душицом у носу, они су оооонолику су нам су балванчину су на нашу су путању су навалили, громаду су нам оогромну, те дртине немоћне, на животни пут нам докотрљале. Кривац&крива, дежурни јарац&бабац вештица. Покажимо им како се јарац жртвени дере, како се стриже, сажиге, дежурна вештица. Попут керова ловачких пустимо на њих колеса наше осујећености. Да их газе, деру, спале. Да кожом јарчевом мелеме себи привијамо. Да ватром ломаче душицу огрејемо. Да нас жртве дежурне спасу, да се поново у души својој раскомотимо, раздрљимо,

разгаћимо, да се удобно скврчимо, комотно склупчамо поред ооноликог балвана у души. Да се и опружимо, што да не? – да се угодно пружимо преко балванчине квргаве, тврде, бодљикаве, тако раздрљени, разгаћени преко чворнатог балвана ооноликог.

И не зовимо га више ооноликим, ма ни тоооликим, кад је заправо, видиш? – балванче. Тек је балванчић недогледни у душици, и мање – дрвце. Тек чокот. То се лако трпи – чокот лозе, лозице, у души нам, ето, и не питајући нас, посадили нам неку лозу балванску, лозицу са гроздом балванским високим, балконским, недохватним. Али шта мари, ко мари што је недохватно, балконско, видиш да је то грожђе балванско ваљда кисело, видиш ли? – ионако је, дакле, то грожђе кисело, знам ја то, видиш да знам, шта мари што га нисам окусио, нисам никад, а никад и нећу, па како бих кад је, будалице, видиш? да је недоступно, али ја знам – кисело је, јер да није што би нам и било, видиш ли? – тако недостижно?, да ишта ваља што би било недокучиво, али шта мари, не треба нам, то се трпи, видећеш, то је кисело, кисело и горко и опоро, али трпи се, тај чокот, лозица, то балванче, ма и балван, ма нек је и та балванчина и оооонолика – само да јарца дежурног и ону кривицу вештицу, само њих, да нам је њих, да њих, **да их!** – па се онда одмах у души својој опет до миле душе имамо башкарити, разбашкарити, скврчити, видећеш, видећеш... видети... – па излете кроз прозор отшкринут она зунзара, обад је то љут, велик, уједљив, и устреми се неометан на дежурног јарца и жртвену бабу, јер расуле се чуварске чете, закуња-ли негде чувари међе, нестали они непопустљиви, непропустљиви граничари Скерлових „непрелазних задружних граница“.

6.

бес дограбио па растрже ли, растрже потиштеност

Ето каквим се монтажама и демонтирама бави свака душа у нечему осујећена, од неког ометена, фрустрирана душица на коју се стропоштао балван неуспеха, сурвала громада какве неостварености. Чак и душа **оног** и **оне** којима ти психички процеси јесу познати, и којима зато сваки механизам, било личне, било туђе осујећености, може бити обасјан светлом јасног увида, дакле душе оних чија се колеса фрустрације заврте у видокругу неокрњене, пуне им свести, и те се душе потресу и залелујају под ударима одједном наврлих осећања и намера. Наравно да **она** која зна, и **онај** који јесте свестан – лакше расклапају механизме осујећености, колеса ометености, брже уклањају громаду, опкорачују балван, на препреци налазе процеп, праве пролаз, или бирају, ако било шта од поменутог, па чак и све то јесте неизводљиво – бирају неке друге или треће, прихватљиве и дохватљиве, сасвим четврте циљеве сопствених намера и петих наума, трајно се лишавачујући фрустрације. Али неизбежно је да за неко време, макар оно било кратко и краће, макар и за оно мерено тренуцима, и њихове душе, чак и њихове, буду преплављене унутрашњим стањима потпуно различитог порекла, потопљене трпљењем фрустрације и жудњом ка агресиви – *осећањима* и *намерама* супротних усмерења и сасвим сукобљених природа. Јер, барем за трептај ока, оно што је **алфа** сваке душе и њена **омега**, оно што је први покретач и последњи кочничар, она хитра *гола воља*, биће бржа и од најбоље обучене *свести*.

Док се *свест* прене, па док се усправи, опружи, протегне у својој пуној висини, па док се маши *разума*, попут каквог револвераша из филмованих петпарачких *western* митова, ено где је из клетке *вољине* менаџерије већ прхнула *разочараност*. И ето где сад излеће и *потиштеност*, а за њом, претичући је, бржа од петпарачког метка,

ево – фијуче и *ојађеност*. Разлетеше се, заперјаше по душици фрустрираној. Крилима већ клапарају, креште, хук-ћу, кукају, кукају *разочараност*, *потиштеност* и *ојађеност*.

У души кокошињац. И буњиште. Отворио се кокошињац, а на буњишту врви ли, врви, крешти се, кљуца се. Тек сад, најзад тугу^д-ругу-ту^д скаче дозвани *разум*. Ћипа попут петпарачког касдкадера на неку случајно затечену, неоседлану *одлуку*, подбада је, мамуза, све се за њима праши, врца, фрца, отпада потковица, и друга, и трећа. Жури-јури да затвори крлетку, ево – отпаде и четврта поткова, хита да их похвата пре него што на буњиште искоче дебела *утученост* и она још и дебља *клонулоост* – квочке тусте, квочке нагојене, под чијом се претилошћу управо легу, већ пијучу *малодушности* – пилићи бројни, и какоће пилад *безвољности*, *каако? каако ћу сад?– никакако! никакако!* – све живина бесловесна што чека да порасте у Скерловог „уметника“. У вештака за умирање, за нестајање.

Али гле – *гола воља* већ стигла да отвори и врата зверињака. Велика су, окована, али ето – раскова их. Сад душом витлају и две бештије, *бес* и *сриба*. Скачу по буњишту, бацају се, лове оно становништво крлетке као лисица по пилићарнику пород кокошкин. На све стране душе лети перје. А она неоседлана *одлука* смалаксала под *разумом*, распоткована, почела и да храмље. Нигде се с њом више стићи не може, док она бештија – *сриба* хвата, већ комада, раскомада *разочараност*, а *бес* дограбио па растрже ли, растрже *потиштеност*. И још би да комада, још би то да черечи, јер није им та живина ни за под зуб, а љуту глад, толику љутњу треба да утоле. *Свест* сад призове у помоћ и *савест*, дозове је *разуму* у помоћ, те се *разум* и *савест* добро опашу, упашу, и оседлају – што треба оседлати, и поткују – што се потковати мора, па

повуци-потегни, држ' тамо, не дај 'вамо, околи-заоколи, и сложено похваташе и опет позатвараше све те звери из *вољине* менажерије.

А час је био последњи јер из зверињака, као да се искрцавају с насукане Нојеве барке, бејаху надирале бештије разних врста. Требало се ту, на капицику зверињака, носити са уједљивом *кивношћу*, коју је у стопу пратила силна *разјареност*, па одупрети се осионом, обесном *напасништву*, и његовој женки, разулареној *насртљивости*, та баш грдно гребе и још гадније убада. Све то *разум* и *свест* похваташе. Закатанчише махнито, замандалише распомамљено. Само им један мали *гнев*, пргав, чулав, скок тамо, скок 'вамо, оте им се некако из руку, промаче тако између ногу, па тамо, па 'вамо, 'вамо-тамо и утече *гнев* у густиш душе. Задихани, уморни, ослоњени о забрављена врата зверињака, виде да се и она преостала, преживела живина сад разбежала из отворене крлетке. Али то ће похватати док предахну. Док се одморе, опораве, јер то је пилад, то је ситно, за све споља безазлено, скоро па неприметно. Та утученост, и клонулост, и безвољност – та куда би то? – то неће никуд ван душе, само ће по њој, по душици фрустрираној, пијукати, чепкати, кљуцати – душу зобати, позобати. А онај утекли *гнев*, што јес'– јес', заиста је пргав створ, и јесте баш-баш чулав, али мали је, још увек је то мало, мајушно, недорасло. Ни то нам скоро неће преко ограде душе. Сад може само да вирни, да извири, да вирка.

По напред описаном редоследу, којег неминовност чини нечим много вишим од редоследа, дакле, могло би се рећи: по напред оцртаном закону људског бивања – и у души Мише Скерла, на психичка колеса његове данашње, а можда ће испасти и свагдашње фрустрације, монтирао се точкић самонасртаја. Кренуо Михајло да се изнутра гризе, кињи, да се у нутрини раздире, кида грижом, цепа душу,

као залудно псето какву чарапицу. Пре нешто више од једног часа живот му се указао, али не голи његов живот, онај ја-живуљак, него овај грађен и надграђен, дуго плетен и заплетен, недокучиво, мислио је, заплетен, наплетен – тај му се живот сад указао као чарапа. Тек обична, проста сам чарапица. Као чарапицу ме преврнули. Опарали и распарали. И нека су. Требало је. Чарапицу поцепану, накрпљену, прикрпљену. Крпеж и трпеж. Животарење. Јадац. Казниће се. Самог себе. **Самоказнити**. Рашиће се. Расути. Распаметити. Биће распамећен. Да га нема. Да га никако не има. Да буде само јека. Шупља јека. Шупаљ. Без ичег у себи. Ништа *cogito*. Ништа *emotio*. „Кô-мртав, бре!“ Као мртав. Као мртав...ртав...ав...ав...ав...

Али само „као“. То је само у мислима. У горким речима. Јер није се тако изненада, тако брзо, могао од живљења исцрпети голи живот у Михајлу Скерлу. Далеко од тога да је смалаксало, да има смалаксати, клонути, оно ја-живуљче у њему, оно што се пробудило, колико јутрос – у најбољем од свих могућих светова. (Свет је диииииван. Златни свет. Најбољи је. Дobar и пурпуран. Ружичаст. Ружичасто ружичанствен.) Иако се нанадано обрело у свету најгорем од најгорих, и даље љуто фркће ли фркће, жестоко режи, чило је, бодро је, скаче, скакуће, дивље се бацака, копа дубоко склониште на дну душе, а споља – бесциљно, тромо, Скерл луња градом. Свет је свет, био бољи или гори, како год, а голи живот је живуљков. Један. Један једини. Неће га дати. Ни Скерлу. Његовој јазбини самонасртај још увек не сме ни прићи, ни упутити му неки бојажљив наговештај, а камоли му обзнанити самоубилачки намеру којом би на њега био пуштен макар какав нејак, невешт покушај. Зато се точкић Скерлове аутоагресије, код њега као и увек танан, лаган, склепан од вербалног, од скоро детиње безазленог, од почетка се климао на механизму фрустрације, ландарао, клатио и ударивши о тезгу Грге Гргеча

– најзад и спао. Наравно да је неугољена озлојеђеност, по напред описаној закономерности, одмах углавила други точак, онај гнев-лажњак усмерен ка споља, па искрадајући се крај непажљиве, разочарањем заклоњене свести, нагна-ла Скерла да себи тражи жртвеног јарца, да разоткрије дежурног кривца. И нашао Михајло себи једног риђег. Некад риђег, а сад већ белог, оседелог. Овог који се нагледао, и нагледао, како се по спортским игралиштима некада бе-јаху играли једни *„Хеј“* Словени, а потом се *„Боже“* Правде играше други. Ево дошли и трећи. Неки еуроиграчи. Све сам анђео до евроанђела, оду нам певају радости. Одмах потом и четврти, неки „вражји“ скептици, *advocati diaboli*, злогучко хукћу као совуљаге : уху-ху, 'о да ли је ту радости, 'о да ли је заиста такве уху-ху радости. Траје ли, траје, исконска борба светла и таме, ратови ружа, на капијама цариградских хиподрома кољу се разнобојне навијачке групе, договарају се и развргавају тријумвирати, састављају листе проскрибованих, гвоздени, тројни и срдачни пактови, а све време изнад њих, изнад свих, изнад игралишта живота – протеже се само пуст, шупаљ космос. Пустинја васионска. Откад још више нема у тој пустари старешине да спречи расап света. Нема га да браном поретка заустави бујање хаоса. Ако га је и било. А између играча, као обезглављене играчке у дечијем пешчанику – леже на хиљаде мртвих. Згажени су страшном чизмом историје. Петом њеном крвавом. Као гамад. А по ободу крвавог дечијег игралишта шетају се амebe безосећајне. У Скерлу се јави примитиван порив, жеља да пљуне у правцу тезге. Шетају се ове безочне Грге. Лешинаре по историјском стратишту у име ситног ћара. Бездушни Гргечи. Скупља усне, изнутра језик поприма левкаст облик. Крупне су звери већ разнеле, раскомадале главнину. Главницу. Капитал. Амебама, овој амeби, дежурном јарцу Гргечу, запали тек остаци.

7.

нити да мирише, нити оно друго

Танка је осовина Скерлове фрустрације, поједена, излизана. Са ње точкови гнева лако спадају. Не мора се ја-рац бринути за своју кожу. И уста су сува, нигде ни капи пљувачке, изгорех од жеђи, мисли, у мени жега, и језик је замро као од суше испуцала њива, тако мисли, а споља ок-тобар. Као да овај „октетни“ месец памти древне јаре, по-мисли, сећа се листопад врелина које је био запремао док му бројаницу дана бејаше пребирало једно древно пралџто, све док га нису прекомандовали да им буде десети. Овај јесењи, овај *златнорумени метак*, што има *с пола метра*, само док оседи *плави чуперак*, помислиће, док се власиште прореди на темену, олиња се, прогруша – *има ми october бити испаљен у слепоочницу*. Преселише га, помислиће, из календарске престонице узвишеног Сунца у мемљиву јесе-њу забит, можда исто онако изненадно и осионо као што су некад, мислиће, и паланачке учитеље. Данас имају за то већ и неке друге, јер увек их има, то мора, помисли, увек се нађе наиван који хоће да је човекољубац, мисли Скерл, и човекољубив који на тежи начин схвати да се с том „љубављу“ увек испадне наивчина коју сад надлежни имају каштиговати таквим премештајем, наглим, безочним, можда и ноћним, поноћним. Већ је меко крило дубоког сна пок-рило убогу педагошку, или можда, мислиће, неку поштар-ску или једну официрску породицу, или лекарску, а поко-вана чизма, помисли, удара у врата, државна песница бије о довратак; **Отварај!** У име... у име имена – многиимени су моћ и моћник, бројни су надимци силе. Шта 'ш, потребе службе, учо, ај' диг се одма', казали би, тако помисли; или можда кажу – разумијеш ти **то**, друже потпоручнике, наре-ђење јес наредба, а кад је о'зго онда ти кô заповјест божја, нема ти туј ош'–неш'; и казаће, мисли – пакујте се, молим, госн службениче и гђо службенице, све ће вам одговорни лепо по реду објаснити – ако им уопште и буде потребно

објашњење, тако мисли; *У мојој ће улици мукло нестајати људи...*
 – сети се – ... *и нестајати...*; јер постоје времена с изговори-
 ма, с врдавим правдањима, и с наводима танких побуда и
 лакоиспарљивих повода, а има и доб̄а где једно опште, као
 туч тешко ћутање сваком јасно обзнани – сваком, и глу-
 вом и глумом – јасно им објави разлоге свега и узроке сва-
 чега, и то на најгласнији могући начин – тишином деспо-
 тије; тако громка звона, као што је поданички мук, људска
 рука не може сачинити ; *Неће се враћати из шетње, и неће с*
концерта... ; али у сваком времену убоги чиновник има би-
 ти кажњен буде ли био, налик србијанском учи, оном што
 бејаше постављан обреновићевским указима, ако буде био
 – у свету недељу, и у сеоској крчми, а наговоран лошим
 вином и гором годином и одвајкад најгором жетвом, буде
 ли накићен, пред ратарима смркнутим као црн, градоносни
 облак, чим буде лануо кратко и скоро кротко, али ипак ко-
 начно **лав-авнуо** и коју ППс_{сг}р_рОТИВ Власти: *у мојој ав-ав улици ...*

У мојој ће улици мукло нестајати и нестајати

људи, људи, људи

и људи и људи.

Неће се враћати из шетње, и неће с концерта,

из бербернице, позоришта,

из школе и породилишта.

Ишчезаваће уредно, иако уредни, иако ошишани,

нашминкани, обријани,

правни и исправни.

Чилеће мукло, а све безазлени, све простодушни,

сви добродушни, а бездушно, најбездушније,

подмукло – добродушни ишчилети.

Танана је осовина Скерлове фрустрације, појела се, оглодала. Точкови јој гнева лако спадају. Не мора се јарац бринути за своју кожу. И зато се опет механизам има занети ка унутра, млако насрнути на сопствено ја. А после ће

опет ка споља – ка Грги-јарцу, или већ ка неком од његове једноћелијске браће. (А таквих је, или их барем беше – по једном „негдашњем“ Скерлу: колико вам душа хоће, пријатељи моји; зује око нас попут комараца; јер милијарда, па и две, а можда и три, носи у себи тек нарав протозое, пријатељи моји, имају карактер микроскопске праживотиње; милијарда је, пријатељи моји, еволуирала тек у човеколике људске амебе.) Па опет унутра. Па споља. Тетураће се гнев у њему попут пијанице, од чарапе до амебе, од амебе до чарапице, клатиће се, клатити, нигде не стижући. **Ни тамо–ни вамо**, јер у **то** се временом претворио, мада се једном себи заклињао (а и другима: Да и **нама** буде реално, да и **ми** будемо реални, оборићемо им, порушити све **њихове** реалности.) како ће пре и умрети (У име **наше** нестварности, срушићемо, стровалити – све **њихове** стварности! *До истраге наше, али њине* – пријатељи моји!) него се предати мртвачкој равнодушности отаца и очева – али ипак, полако, неосетно, у нешто **сиво** се претварала, претварала и претворила његова ћуд. Ваљда у ону скамењену, у скорелу скерлежијанску слободу, која му је тек нека мутна свест о непрелазним границама, дакле, у вољу печуркасту, непомичну – **ни тамо, ни вамо**, нит коме мирише, нит му оно друго.

Са карактера му се, миц-по-миц, попут овештале, одлепљене тапете, прво срзао онај младалачки порив ка друштвеној предузимљивости. *Полет* – тако је то песнички крштено, дајући после исто име, док беше помодно, и књижевним групама и друштвенима покретима, и новинама, часописима, хорovima, па и кафанама. **ГОРДИ ПОЛЕТ** – стање у којем крв многих јуноша кључа и прокључа, ишчекујући отпочињање борбе за „хуману правду“, „социјално друштво“, „будућу сутрашњицу“ – и сличне *плеоназмичне фатаморгане* – како ће то касније одређивати онај разочарани, онај испражњени, један клонули Скерл. Након ишчезнућа једнопартијског „народног“ режима, док се свуд око њега беше размахало вишестраначје, свеопште испољавање,

како је он говорио, лупетавог нагона ка демократском надгорњавању – гле, пријатељи моји, једноумље се преобукло у једноверност; цвета, као бајаги, хиљаду цветова, а све исти цветић до истог хиљадитог цветића; у њему је сасвим утрнула потреба да обзнањује своје контрашке ставове, критичке опаске о друштву, људима и животу уопште; и сви цветају на једној јединој фарми; у једнообразној, недогледној, као пустиња једноличној башти, где нам се гаје ови хибридни цветокрети, даноноћно окренути ка сунцу Запада; престаде износити оно што се некад звало *јеретичким* (*ΧΑΙΡΕΤΙΚΩΣ*, грч.), доскора *дисидентским* (*dissideo*, лат.), а тек однедавно *некоректним* (*not correct*, бр.енг.) *мислима*, односно – таквим *говорима*, а са увек и одувек сличним последицама по њихове *мишљенике*, односно – *говорнике* (☛ *You must do your homework, again!* 🗨️, and *again!* 🗨️🗨️, and *again!* 🗨️🗨️🗨️ ам.енг.). Цветокрет до цветокрета, као тулипан до тулипана. Биље једноверно, лакоумно, дуго и брижљиво селектована врста звана „КôЈај-цеЈај-цету“.

Сасвим је заћутао. Повукао се. Једни су говорили да је заправо изгубио одважност. Личну одважност. Други да је никад није ни имао: **То** се не губи, брајко мој, кô куражан се бре, ја ти кажем, верујте људи, такав се бре рађаш, и такав бре има и да умреш. **Баш** тако, господо! Баш је тако – јер све то код њега, господо, као да беше тек једно лајање, господо, само лајање над лајањем.

А потом, како то већ многи од новопечене „госпoде“ сматраху – вероватно је да му се с нарави, брајко мој, от како поче тако ћутати, поред храбрости, верујте људи, сад му већ се одлепи и сва истинољубивост. **Баш**, јер и данас, господо, као и одувек, истина за пратњу себи тражи одважност, господо, одважност; **СВЕ & СВИ! ПРО-МЕ-НЕ, ПРО-МЕ-НЕ! Јес'**, још само да му се сроза и задњи слој, а већ кô да му је и тај огрезô, набубрио му кô мокар тапет, значи – можда

му се, брајко мој, ја ти кажем, већ подлокô и образ, љушти му се, верујете људи, и слој часности. **Зар** Михајлу? Зар нашем Мишелину? 'Ма, шта нам то, бре морону, ти овде причаш? Немој да те ја одлепим по тој блесавој главуци! Чу' ли ти, бре Стив, овог крелца,? **Чујем**, Пјер, чујем. Али чуо сам то и од других. Мало ко не зна за тај рецепт. **Кав** то рецепт, Стив? Мислиш ли на овај за олајавање пријатеља? **Има** и оних, Пјер, који то зову некаквим одрастањем. Тобоже неким унутрашњим одрастањем – дакле: *сазревањем*. Сећаш ли се како нам је о томе једном причао мр Киза? **Је л'** ти то онај профа, онај Ранзо, онај са „дрветом“? **Баш** тај, Пјер, управо тај. Он каже како се прво карактер оголи од смелости. Оставши тако без пратње, убрзо залута, изгуби се, ишчезне истинољубивост. Због тога у тим душама утрне сваки протест против неке друштвене учаурености. Потом оне себи умуте конформизам и фришак опортунизам. И мешају то, мешају, кô тесто за неке палачинке, и надевају га згодним приликама, и бивањем на увек правим местима у право време, док се не добије нешто слузаво, љигаво, бешчасно. То је кôлепак. Преко огољеног карактера...

§.

разапне под сводом лобање тај мислиобран

... а потом се, уважене колеге и цењени пријатељи, конформизам и опуртунизам мешају и промешају са згодним приликама – тако ми сматрамо – са бивањем на увек правим местима и у право време, док не настане, баш тако мислимо, нешто слузаво, свима љигаво, сасвим бешчасно. То је лепак. Преко оголелог карактера сад се имају чиме лепити свеже штампане фразе о „јаловом младалачком бунту“; о томе како „истинољубивост“ неизбежно опседа адолесцента попут младалачких акни и митесера; и како *teen-age revolution* и њени „пламени циљеви“ јесу као оно првобитно, и себе и друге овако уверавају „дозрели“ слузавци, – јесу оно папирно, квргаво сунце на дечјим цртежима. Све се то избљује, верују „стасали“ љигавци, и жуч зелена и

такви науми, и жучљиви и зелени, кад се први пут попије више алкохола него што несвикнута утроба може поднети. Временом с језика имају отпасти, пред свима тврде, превратничке паролe као сасушене бубуљице. Живот није преврат, сматрају, живот је дубока колотечина. Ту се еволуира једва приметно. Ваља се кретати споро, кажу, попут оног лењивца – мајмуна или мечета или мачета или шта ли је – по којем, као на трулом пању, расте гњецана маховина. Оваква се „сазнања“, тако мислимо, „стасалим и сазрелим“ корене у души истовремено с умњацима у вилици. Од шамтећег ПОЛЕТА остаће тек истоимена кафана, дакле, скоро па – како Латини бејаху били говорили – *nihil*, да би неки други данас казали : *e niente, et rien*, **НИЧТО И НИЧЕГО**, *und nichts, and nothing, y nada* – дакле – ништа, и скоро ништа, *nada y pues nada*, тек скромно ресторанче – али зато врло чисто и увек добро осветљено месташце, с рибљим „специјалитетима“ (срделе на грделе и барена блитва *a la* **ничто**) и ниским ценама (свеже одлеђене лигње, пржене, осољене, покапане лимуновим соком – *a la rien*, и пресољене гирице – *de la nada y pues nada*.) Бунтован, неукротив опонент постао је зрели опортуниста. Миран. Печен. Препечен. Бубица. 'О, Ништо наш, који јеси на **НИЧТО**, дај да се ништи *nichts* Твоје, да нам дође **НИЧЕГО** Твоје, да буде *y nada* Твоја, на *rien* као и на *nothing*. Last week he tried to commit suicide, one waiter said. *Why?* He was in despair. *What about? Nothing. How do you know it was nothing?* He has plenty of money, *monnaie, moneta, soldi, Geld, денџи, denaro, парџ...*

Срозавање – некад баш овако и сам Скерл беше опочињао казивање о опортуној „зрелости“ – срозавање свих идеала, онај људски пад у дипломирано медиокритетство, стремкнуће – тако казиваше, у социјалну колотечину, пријатељи моји, разни црви, сунђери и дупљари, пангљичаре, мекушци, метиљавци и млакоње, казивао је, бубе, туњавци, шуше, пијавице, слабићи, то је казао, изјаловине, јадовани и друге класе бескичмењака, тако каза, проглашавају

свој суноврат, рече – **сазревањем**. Па чак и да јесте тако, рекао би потом, да су којим кокошијим случајем накљуцали себи једно *тако нешто*, рекао би, нешто што ће затим назвати *Мајк Еми Тачним*, рече, и венчати га, још малолетног, са оном старом радодајком, с *Истином Истић* – дакле, рекао би, чак и да јесте тако, то њихово *тако*, зар све сазрело, све дозрело, оно које се због зрелости срозало, зар тако срозано, па и тај *Мајк Еми* – то сви знамо, пријатељи, зар му није остало, рече, још само да почне трулити . Да морално мекша, то би рекао, да гњецави, рече.

И почео је.

Наравно, ако је Скерл поверовао самом себи, својој метафори с презрелим плодом. Јер престао је опонирати, контрирати, заћутао је. Додуше, није постао опортуниста, један који вреба згодну прилику као псето под столом нечији испуштен залогај, али се зато јесте почео будити као конформиста. Саобразио се, приклонио; јеси-јеси, Мишел, јеси, јер ћутање – то је увек, па и сам знаш – знак је одобравања, пристајања, то је: немам ништа против, шта да приметим, сагласан сам; па јеси, Мишелони, што каже мој Милорад: пази се немца, сине, немака, муте, јер кој' мукне – тај ти и кркне! Лајав ти кер – увек крезуба цукела.

Прилагодио се.

Убрзано су се низали бурни, преломни, чак и кржави догађаји, који су одреда, из дана у дан, бивали „крштавани“ *историјским* (као да *сваки* није управо **то**). Попут „заспалог“ вулкана, заспалог тако да личи на мртвог, на мртваца који *неочекивано* оживи (заправо, *неочекивано* је неодговарајућа реч, узета у недостатку прикладније, употребљена због несташнице коју је узроковала акутна тромост наше маште, али можда би и она, та „прикладнија“, као и свака друга – била потпуно сувишна. Зар има неког ко би очекивао од било ког покојника – осим ако нисте Марта и Марија, сестре Лазарове, **а Исус већма љубљаше Марту и сестру њезину**; или ако нисте госн Јаир, рабин ондашњи, и гђа госн Јаира, уцвељена

родитељка једног јеванђељски преминулог детета, женског, малодобног; ... *that Alice found she was falling down what seemed to be a very deep well;* ... **и рече јој: Талита куми, које значи: дјевојчице, теби говорим, устани, чујеш цурице, одмах устај...** ; а Алиса је, заспавши у ружичастом оку Белог Зеца, падала и падала у оно што је личило на врло дубок, на незамисливо дубок бунар, и помисли како ће пропасти до средиштва Земље [*about four thousand miles down*] и онда даље, равно кроз њу, стићи на неку ону страну; или ако упокојени није лично какав бог, или дотичног син, синовац, или макар нећак, дакле, ако све то **није** и ако све то **нисте**; *In another moment down went Alice after it, never thinking how she would find her back again.* **А Марија, сама узевши цијелу цијелцату литру уља; дочим фарисеји веле да бијаше једва фунта без двије унце, дакле, ни пола литре; а садукеј каже: а шта слушате те рђе фарисејске, те гоље задрте, то кад вечера не доручкује, ако руча не вечерава, њима гутљај чега јест већи и од језера Галилејског гдје вјешти они рибари, кô душе људске да рибаре, плијен најлакши, оноликом множином себи рибу излове, јер ја вам кажем да бијаше у Марије цијела либра уља мирисна, дваред више но што јест у фунти, то каза, а могла је бити, вели, и пуна, кô око пунцата ока, ја вам кажем, дакле – и три цијеле фунте, само без три унце, а шта је једна унца, па и три, унца је полак љуске орахове, ил' напрстак кад напуниш да наврши, дакле – дупке пуна љушчица, тричица, кô и душа човјекова, љуспица бачена у море суза валовитог живота, па ај' сад броди, ај' пливи, а тонућеш, то знаш, потонућеш, сваки ће, ја вам кажем; дочим апостоли свједоче, онај Шимон звани Petrus, што се вели Петар, и Јоханан зван Markos, што се вели Марко – кажу: не слушајте, нит оне лаице фарисејце, нит охола садукеја, јер не бијаше у ње мање од цијеле пинте уља миомирисна, те га Марија свег узе (olei nardi), узе све три фунте и још поврх шест унци, јер то јест једна пинта навршена, на три фунте долијеш по двије унце, дакле – шест, јер у дан седми одмори се Господ од свијех дјела својих, а Марија тад помаза ноге Исусове уљем нардовим, и отра косом својом ноге његове, крај којих цијели дан једном сјеђаше и сјеђаше, и слушаше ли, слушаше бесједу Господа; ...не мислећи како ли ће, да ли ће икад [ever] себи наћи повратка [back, back again]; а Марта, сестра јој, шта је тад могла чињет, јадна, но узе госте све сама редит, сама точит, сама служит – Вина, Марта! – орило се, док је Марте тамо било; и ко би од блаженопочившег, кад све то није и ништа од тога нисмо – који би уопште очекивао неко оживљавање?;**

*How funny it will seem if I come out among the people who walk with their heads downward; ... и гле, иако бијеше скроз мртва – послуша га, и одмах уста мртва и хођаше мртав Јаиров дјевојчурак, хруп сама међу згранут свијет, јер бијеше и скроз самоходна, откад већ проходила, бијеше јој већ дванеста година, па само буп међу свијет збланут; ... међу људе који ходају наглавачке [headfirst]) – налик кратеру који изненада „проради“, па лава, незадрживо надирући, гута винограде и пали маслињаке сађене и гајене на плодним падинама, а густе сметови пепела већ завејавају стабла смокава и заселак, чији житељи беже попут мрава из разваљеног мравињака, тако су политички земљотреси уздрмали црвени Исток Европе. Комунизми беху напукли и распукли се као напуштене кошнице, нарушаваху се и обрушаваху, и урушише се и срушише као дотрајале, нахерене учерице. Ерупције разарајућих збивања, крваво-крвавих збитија, додатно су засули брдовити Балкан, пределе Јужне Слaвије. Улице и тргове преплавила је свим и свачим незадовољна пучина; ... да дође **ничего** Твоје, да буде у *nada* Твоја, на овој равној *nichts*, као и на оном високом *nothing*. Ломило се и беснело, јавно се мрзело, разбијало и тако палило, тајно убијало, почетнички клало. Обесна увертира (*furioso, e non spirito*), погибелан увод у грађански рат, у најстрашнији, најјезивији. Вук на власти мењао је длаку, беше рудећа – беше била **rdeča**, али постајала је сиња, постала је модра, постаде зелена, постаће шарена; а курјаци без власти, гладни моћи, заглушујуће завијају трго-вима, распомамљују згомилане масе: **СВЕ&СВИ! СВЕ&СВИ! ПРО-ПРО-ПРОМЕНЕ! ПРО-ПРО-ПРОМЕНЕ! ПРО-МЕ^{ее}-мее-НЕ-не-не-не...***

А Михајло, а Миша Скерл, окретао је главу, прелазно на другу страну улице, сасвим проћердао свој, ионако невелик „дисидентски“ углед. То јесте, све то јесте, али ипак није постао бешчасник. То није. Вероватно је баш у то време коначно утврдио у себи уверење (*став* – тако је он то звао) да у животу није могуће стићи до ичег што би по душу било благородније, а по дух мудрије и смисленије

од социјалног и емотивног постојања у облику непомичне печурке. И можда га непомичност, та друштвена скрајнутост, и јесте спречила, хтео – не хтео, да изгуби часност. Кад вулкани поново задремаше, док се лава каменила, згушњавала у нешто црно попут згрушане крви, Скерл, „комфорно“ живуцкајући на рубу опште колотечине људског бивања, нађе себи чак и утеху у томе да никад-никада није пристао, а то су од мене, испрва прећутно, толики су то очекивали, није пристао да упре прстом, а после су и захтевали, и многи ми претили, да упре у неког кога су тражили, гонили, „чопоративно“ ловили, још ми и „награде“ неке, неке „бенефите“, гадови ми обећавали, иако му је било обећано пуно чланство у „ловачком“ клубу. Баш сам се достојанствено, помисли, и срцем се баш потаман, мислиће, одмакох се и од левог и од кевтања десног. Грофовски, мој брацо. Јер ниси се, нисам се, упрљао тим људским блатом, нисам, нисам грешном руком посезао за каменом, нит сам удворички приносио суварак нечијој ломачи. И нисам мртвом курјаку, *'O, sancta simplicitas*, реп мерио. Нисам!

И није.

То није, али вероватно је да му те мисли беху, заправо – као неки мислибран, мислобран. Ваљда га је, слично кишобрану, грудобрану, мудобрану, и тај мислобран штитио од нечег. Чувао га од гађења према њима, према *таквима*, помислиће, јер ја не бих неког људана, мисли, додирнуо ни прећутаним гађењем, то мисли, не бих га дотакао ни у себи, неизречено, презривим погледом, а камоли споља, тако мисли, не бих ни *оном* мотком умоченом у оно *оно*. (Ипак, ми сматрамо да га је самоизошштеће заправо подсвесно штитило од гађења над *собом*. Над самим собом, тако смалаксалим пред људима, над *таквим* собом међу њима *оваквима*; а *овакви* – ма којим значењем пунили и напунили ову заменицу – људи ће *овакви*, баш *овакви*, заувек и остати. И мада народ, било који народ, како то рече и Русо, ниједан владар никад неће направити мудрим,

али свака власт може, па и мора – стално покушавати да га разумном управом учини срећним.) Вероватно, слично сунцобрану над главом, Скерл разапне под сводом лобање тај мислибран у себи: ево се и умом и срцем, грофовски, одмакох се од њиховог лајања... – па тако заштићен од самог себе, себи самом „безбедно“ мрмља како је тек равнодушно окренуо главу, само сам спокојно окренуо главу; чуо је крик, али није се осврнуо, бескорисним рукама само јесам поклопио уши, само сам уста затворио, зашио их ишчезнућем смисла, одсуством сврхе, досегнутом апатијом – достигнућем моје *хиперапатије* срцем се јесам изнутра сасвим уклонио, дубоко, *down, what seems to be a very deep well*, а споља се умом мудро узнесох у вис, у високо, *ΚΥΡΙΑ ΕΝ ΥΨΟΣ*, *НА ВИСИНЕ* се измакох од њиховог хипсофобичног кевтања, у висине, крај оног *господа им* на истим, којег су напустили као претка остављеног, заборављеног у јефтином, у најјефтинијем старачком дому, у ропотарници.

И тако, ни бео, ни црн, у зору, овог петка тринаестог, Скерлу – већ скоро пола деценије „комфорно“ смештен на ивици опште колотечине, тако „презрелом, омекшаном“ – јесте било остало још само да и сав живот тако проживи – тако сиво, увек између, индиферентно, безосећајно, а каткад можда, дакле – можда и бездушно, (све ово сиво он означаваше речју бојеном истом бојом: *спокојно*). У себи се одавно иселио из „људињака“, напустио га, пустио низ воду бивања као риболовац нежељени плен. Остао је празан пред људима, увек с оне стране свега, на ничијој земљи. Ником на домашају, сваком близак. Па, ето, помисли – сад си испао свачији. Свачији–ничији. Свима стран, мој грофе, брацо мој. Прескочен. Одбачен. Избрисан. Довели ме на ивицу, прогнали на руб, да будем неподсан, ником на оку, да таворим, да будем небрига, нечија тамо посла, туђа мука, дежурни кривацјарац, она рупа на

свирали. Да будеш у шупљем шупље, мисли, и шупље шупљом. Шупље изнад шупљег и шупљинā, без душе, без духа. Да нема ни кришкице разума у њему, ни режња, мисли, ни честице моје примисли, мисли. Да немам ни дрхтај осећања. Ни дамар, дамарак, нити дамарчета. Ништа *cogito*, ништа *emotio*. Пустош. Заумна пустахија. Одмакох се срцем од људи, од свих људи, све их у себи на миру оставих, али ето – неће они мене, споља ме држе, не пуштају, чопор завија, режи, тражи ли тражи своје. Чујеш ли то, „О, Ђулага, 'о, брате мој мили“, ето ме, гледај, опет се заврзох у ову сорту људињачку, и сорта ме свег оплете као светли шумски пропланак сенка густе шикаре; заплете ме, уплете ме у себе као непроходна врежа, опет ме саплиће овај сој ступидњачки, сој 'ајдучки – *јер пустио бих ја њих, још како пустио, али ето – неће они мене. То, брацо, кад ухвати ... ; Сврне Турчин у поток да се напије воде. Али ту га заскоче и ухвате неки хајдуци* (ар. *hajdud* – скренути с пута). *Дозивајући друга, који беше остао на путу, викне му: „'Ооо, Ђулага, 'оди брате, уфатио ја 'ајдуке.“* (тур. *haydut* – разбојник друмски) *Друг му на то узврати: „Кад и' већ уфати, а ти ај' води све то 'амо.“*

И ходао је тако пун час, и више, ево, већ се и други има скоро навршити (*Онда му он каже: „Ама, водио би' ја њи', брате Ђулага, ал' неће, брате мој, они да иду.“*), ходао је бивајући и даље несвестан дубоко, предубоко потиснутог гађења према њима, према „отпамаћеним ретронтима“, и једног још дубљег, тако сматрамо, најдубље у себи потопљеног гађења над собом, над самим собом међу „таквим“ људима, над **таквим** собом међу „свима њима“ (*Друг му на то рече: „Ако неће да иду, а ти и' пушћај.“ „Ма пушћо би' ја њи', ал' ето, брате мили – неће они мене; то, кад што уфати, више га мајци не пушћа.“*)

Ходао је и ходао, пртећи кришом – кришом од себе, а у име скерлежијанске „слободе од људског“ – носио је тај годинама неиспољаван, један затајен мизантропски презир;

ходао је светом теглећи то покопано, у име мог самоослобођења од задружног, у име мудрошћу ми освојене ми апатије – теглио је, у бездану себе закопано, саможиво гађење над житељима ступидњака. (У Скерловој мизантропској терминологији, попут паланке која временом израста у град, и велерад, људињак с људанима развио се у ступидњак насељен *ступидоидима* [*homo stupidus*]). Над ступидоидима влада, по Скерловом мњењу, у свему им подобна, прикладна и сасвим слична – **ступидократија**). У њему је, у „самослободном Човеку“ – како је већ дуго себе одређивао (он би рекао – *самоодређивао*; нико мене, пријатељи моји, *до мене* – нико мене не може одредити. **Не може!** – али не зато што му не дам, а не дам, и не зато што то неко не уме, а мало ко уме – већ што то није ни могуће. То би било, пријатељи моји, као да неко други дише за мене, или се за мене храни. А то се може само за плод у мајчиној утроби, само мајке то раде за она биће које лекари називају фетусима. А ван те утробе, чак и да те псовком поново у њу утерују, 'ма, терај се!', нико не може за тебе дасати, нити за тебе волети, нити мислити), дакле – у Скерлу Човеку, скривено попут мечке што у пећини пада у дубок зимски сан, у истој таквој хибернацији куњало је, хркало је „гордо“ гађење над људским. Егоистични презир, споља вешто пригушен, дисциплинован хладнокрвношћу, али исто тако и изнутра, од њега самог, заклоњен широким, пошироким, и провидном апатијом лакираним – мислиобраном. Постојани презир засењен некаквом тобоже стеченом, освојеном, можда би Скерл захтевао да се каже *самоосвојеном* – а заправо, једном тек *тобожњом* толеранцијом на неслободу. Гнушање заклоњено трпељивошћу, привидном и провидном попут танког вела који се огрне у име чедности само да би се испод њега још изовније, бестидније, приказале замамне облине страсне нетрпељивости.

Сви смо барем једном, макар с најбезазленијим последицама и најмањом штетом, искусили моћ аутосугестије, самоубеђивања – моћ која може сваког, као оне пословично

жедне преко воде, превешће га преко стварних, преко очигледних чињеница и насукати га на обалу заблуда. Миша Скерл је методично себе убеђивао и убеђивао, па се напошетку и самоубедио, да у души носи једно голо ништа, емотивну ништицу, нулу – спрема свих испољавања на све стране врвећих „ступидоида“, равнодушност према свим њиховим осећањима и мислима, и што је најважније – пуну апатију према свим њиховим делима, према сваком чину сваког ступидоида, „ ...јесте, баш као што не афектујем над поступцима хијена или термита.“ Убедио је себе како, **мудрошћу сам наговорен, сасвим сам самоослобођен, помирљиво трпи присуство људи у свом постојању. Гле како спокојно трпим ли, трпим, ову силну вреву потрошачког робља.** (Претходно помињано „*идеолошко робље*“, а у складу с важећим, „постмодерним“ временима, *'O tempora, 'o... etc. etc.* – такође је доживело генезу. Наравно, терминолошка генеза која се одиграла у Скерловом јеретичком вокабулару, само је пратила ону која се збила у стварности, у новчаницима, цеповима и ташницама. Црвене партијске књижице, са злаћаним српом и таквим чекићем, модре синдикалне исказнице, и оне румене, опетокрачене буквице којима се прописно доказиваху чланства у неком СУБНОР-у или ССРНОЈ-у или ССОЈ-у, масовно су замењене пластифицираним потрошачким картицама и гратисталонима, улепљеним разнобојним акцијским маркицама.) Скерл *споља* равнодушно подноси људане = ступидоиде, тако је мислио, како би изнутра био неограничено и страшно слободан (огњено самослободан, мој брацо, као пламен ватре које ништа не може укротити, поробити, прорачунати му трептај слободног пропламсјаја) од свих облика њихове „**задружно отпамећене поробљености**“, а заправо је баш у себи, дубоко у себи, несвесно је трпео пре свега самог себе, свој непрестано нарастајући инхибирани презир.

И био је пред собом та набеђена, лажна емотивна нула, тобожња осећајна ништица, беше био, и био је био – све док му данас, слично брани што изненада попусти, те кроз

зев пукотине покуља разарајућа силина накупљене јаловине, све док му кроз такав процеп, кроз јутрос настао процеп душе, свест није била мутно преплављена бујицом спољашњег, стварног, опипљивог ништења, затечена поплавом напрасно надошле превртљивости бивања, и то га захвати, дограби, понесе у вир опште несталности, тамо где се сламчица сваке људске судбине, и против своје воље, може завртети – може – као: могла би; као: могуће је; а заправо: кад-тад, било кад, најмање једном, (Зар једном? А ка' ти је то мр Киза рекô, Стив? Ил' га ниси добро чуо, ил' те, како за њега једном рече Клара – лукаво лагô. Па и највећи би оптимиста тој цифри дописô нулу. Живот ти је коцка, што рече мој Милорад, коцкање с тропа картама.) има се тако, и у том виру – вртети и вртети. (Пјерињо је у праву, Стив. Људани су добровољне друштвене марионете. Живе да би плесали и кад им се не плеше, и да седну кад им се не седи. Живот сваког људана, у потпуности, без остатка, виси о концима ћудљиве задружне воље. А она га стално умаче у тај вир, као што дечак потапа у бару уловљеног, о пертлу везаног, још живог жапца: „Мораш да сад се малкице да купаш, зеленко! Па ћу да онда те да покажем својим мојима! А мамица се љути врло кад имаш оно блато на ципели кô ти.“) Скерл је био, да се изразимо одређеније, и у песничком маниру великог Владимира Владимировича (*Мисао вашу / што машта на омекшаном мозгу...*) био је једно **гнушање у панталонама** (...дражићу дроњцима срца...) неосвешћено, затомљено гнушање које је, онако изнебуха, „комисијски“ фрустрирано, бесциљно базало и базало улицама, сударало се с пролазницима, све док се привидном ништином у њему, громко не заорише стерео заглушујући баритони hi-fi хора:

♫♫ **Спремте се** ♫♫ **спремте** ♫♫...

И Михајло Скерл се тргао, пренуо, препознао Гргеча, запливао, запливала сламчица ка рубу вира, ка спасоносној обали неприкривеног, новооткривеног гнушања, ка насипу суве мизантропије. У тај мах као да је пристигла и

служба за спасавања утопљеног ума, састављена од сећања, присећања, подсећања, па онако успут, у трку добацујући уже његовом памћењу и памети, пружише и души његовој руку спаса. Заплива му душа ка сувом, не бивајући у том трену потпуно свесна нити да се насмрт давила у виру општељудске несталности, нити да се у тај мах дохвати плићака, нечег што је суженој, скоро помрченој свести заличило на претходницу обале, на нешто што би било наговештај копна. И било је. Осети душица да се дочепала нечег чврстог. *Безосећајне амебе*. Исплива Михајло Скерл. *Ове безочне Грге*. Осови се. *Бездушни Гргечи*. За собом је вукао обезнањени ум –*лешинаре по историјском стратишту у име ситног ћара* – као што су нам неки далеки, далеки преци саваном вукли реп.

9.

за почетак патим; patior, ergo sum.

На таквој „обали“ прво га је дочекала сета са напитком од топлих сличица детињства. *Да ли ме заиста беше у неком сунчаном, одавно упокојеном дану? У оном где је отац још увек млад. Заувек млад. Преплануо је, и весла под тим златним сунцем. Сви седимо у белом чамцу. Смејемо се. Смехом бродимо кроз кристални зрак јутра. У висинама, где пратећи ласте прхнуше наше излетничке душе, бескрајни плави спокој тка себи мали бели облак.*

На обали вира сачекао га је огртач, ткан од меке, од најmekше чежње за прохујалим. *Да ли ме је заиста било у оном пролећном јутру? Беше ли ме тог јутра у којем мајка с тржнице доноси прве трешње. Видим је како брижљиво пазари слат раних плодова. Цењка се око њиховог црвеног меса, око зелених петељки. И белих коштица. А купује заправо радосно дечје кликтање. То је оно што јој испоручујемо на кућном прагу.*

И жал га за раном младошћу јесте дочекао. Жал за оним херојским, зеленим полетом, неприметно, неосетно ишчезлим пред епохом „мувљих“ парабола. И за оним кафанским „ПОЛЕТОМ“, за мирисима његових рибљих „специјалитета“ који су такође нестали из мушичавих разлога, само то беху туђе „мушице“, и сасвим, сасвим другачије природе, оне коју описаше једном довека бешчасном речју – „транзиција“. Сетио се временā која су претходила наступу ере, како је говорио – *екстра-равнодушности*; Ево настаје ера, пријатељи моји, ера моје врхунске, мудрошћу ми стечене хиперапатије. Преводећи те претенциозне, нама тако звуче, Скерлове „филозофијарије“, рекли би: сетио се животног доба кад га беше окруживало човечанство, све човек до човека, сам чова и чова до чове и чове, давно-одавно пре но што ће своје ЈА опкопати дубоким и непрелазним шанцем равнодушности, јарком иза којег, налик осамљеној кули, има штрчати његова, како је мислио: *мудрошћу* задобијена засебност, на којој се високо вијорио, *грофе мој*, барјак егоцентричности. Једноставно речено, његово срце постаде, мислиће, трајно безосећајно спрам свега људског, јер све се људско његовом уму указује, мислио је, као непопорециво безвредно. На тако стеченој „способности“ да не дели са заједницом ништа од оног што од већине јесте сматрано, како је Скерл наводио: „најваљаним осећањима људана, и истинским вредностима живуцкања у људињаку“, а што је та иста већина једноставно називала „нормалним животом“ – Скерл је изградио постојање своје, од свих ступидоида, мислио је, заувек непокориве слободе. Данас, **петка 13.** – та саможива ушанченост, та извикана засебност, као и сваки шанац, показала се освојивом, покорином. Матица ћудљивих колективних збивања и олујна превртљивост друштвеног положаја, удружени попут рушилачке водене бујице и такве буре, имају му разнети оронуле насипе сете, одагнаће му димне завесе танке чежње, сву ту бедничку камуфлажу, маскарладу самозаваравања,

већ и проваљују у шанац, продиру у порту душе, и задружни му вихор крши ли, крши, мислиобран, и убрзо га и скрши, брзо га сломи и саломи, и пред горду кулу његовог центрo-центричног ЈА, налик варварској хорди, несметано је продирало гнушање. Нахрупило неспутано, победнички разуларено. То се десило зато што је неко изнутра био откључао капије пред тамнопутим освајачима, неко што им по нечему бејаше био подобан, беше им сличан, мрк, мргодан. То је била малодушност, сета црне безвољности – она препредена меланхолија, већ годинама костимирана у једну „изузетну“ безосећајност – **јесте, грофе мој, одавно се докопах једне особене, духом властитим досегнуте изврсне надравнодушности** – животна додијалост у облику мрзовоље обучене у неку тобожњу супер-индиферентност, или у неку сличну измишљотину . *Хиперанатија* спрам људског, спрам *свега* људског – то вам је, пријатељи моји, златни печат личне слободе. Али, маске су пале, у Михајловој души, иза кринке супер-безосећајности, цери се бесмртна старица – једна из дуговеког клана меланхолија, и то баш *melancholia misanthropica* – *сета црна, људомрзна*.

На кули Скерловог ума никад се и не беше вијорио стег надмоћне *егоцентричности*, једне, мада тек у себи, али ипак без зазора обзнањиване изузетности, *гле, све их редом начинило ступидоидом до ступидоида, а мене омашио слепи свемир, кока ћорава, то не беше застава неке видљиво недруштвене, отворено асоцијалне, сам остадох – Човек међу људима, али зато сасвим спокојне засебности, сам међу тупљанима, међу духовним мутантима, међу ретронтима, нити стег једне ледене и удобне саможивости*. Не, то није био знамен *засебности* већ *себичности* – просте, а усуђујемо се рећи и *простачке* људске себичности. Од зачетка Скерлове комформистичке ере све време над духом његовим јесте ландарала, а сматрамо да му се управо сад тако и указује, *заставица егоизма*, а не знамење слободе.

Неки ће помислити: „Гле', то им није *саможивост*, него јесте *себичност*“; а можда ће, мислећи наглас, и казати: „Гле', није вам то дулек него јесте тиква. И није вам то што једе тикву вепар него јесте крмак. И није то што држи главу том крмку врат него му то јесте шија. И није шија ...“ – али прекинемо им тај подругљиви след, мада му нећемо одрећи маштовитост, и рецимо да узрок... – „...нег' је врат!“ – **пссет!** Доста више! ...узрок таквом низању јесте олако и погрешно поистовећење саможивости и себичности, односно – егоцентризма и егоизма. То, на различите начине – никако није исто. Жеља да се живи **сам**, и намера да се буде **себичан** – имају на правој људског бивања супротне смерове. Јер онај који би да живи сам, да буде *саможив*, тај, тако *сам*, неће имати према коме да буде себичан, а неко ко јесте *себичан*, ко би хтео више, и највише, ако може и све би *себи*, само *себи* узео, зграбио, награбио – то може само међу другима, којима онда оставља мање, најмање и ништа, ако икако може и **баш ништа**. Поред тога, *саможивост*, та извикана *егоцентричност*, и њена апатија спрам свих других, осим ако није реч о једном душевно оболелом јаднику – мислимо да јесте тек утопија. (Јесте бре тако, Мишелони, заборавио си, друже, оно: „за ким ти звони **оно** звоно“). Тачно Пјер, тако је, јер нико није острво, Мишел, нико не може живети **потпуно засебно**, рачунати и мислити само на себе, а добри народ да нам пати, нарочито руски народ, како нам само пати народ руски... уски... ски... ки... и...)

Потпуна засебност нестварна је попут илузије мађионичара. Јер нашопани је голуб од јутрос куњао у скривеном прегратку цилиндра. Тачка је каснила па се, јадан, у истом – и унередио. За казну, **Маги** **Мањифико**/на породичне посете попуст **20%** радимо журке и рођендане – то му је газда, оставиће га без вечере. А зарада ће ионако бити танка, и тања, мршава-мршава. *Зозонима*, тако **Маги** зове децу, сву децу света, сад су забавније деструктивне рачунарске игрице. Немилосрдно тамаћење дигиталних сподоба. И сопствене душе. А Гугуле је баш дообро утовљен. Од тежине једва

прхне из цилиндра. 'А, кол'ко ми га стрвина напуни, кô да ми је у шеширу кењô кондор, а не голупче. А зарада танко-танка, мршава. Могло би чудо илузионистичко, љубимац деце, тус-ти Гугуле Осми, Отавијано – тако му газда тепа, завршити у танкој чорби. То су илузије. Скривене преграде са унеређеном живином. И да хоће ζων πολιτικόν, зозон политички, нити уме нити може сам живети, не може бити дословно *саможив*, као што то више не може нити неки мрав, једна пчела или какав термит. А *себичност* није илузија. *Егоизам* није привид. *Егоизам* је стваран и свеприсутан. Не нафта, не електрична енергија, оно чудо које настаје усмереним кретањем електрона, не неко „слободно“ или другачије тржиште, и не новац, беле паре које врте и проврте, и око којих се врти, врти, проврти, брале, то ти просврдла где ни најбургија неће, *money[♠] makes[♠]*..., тако лакомисленост сматра – врти се, цео свет се врти, проврти ни где бургија, брајко, неће, *world^{♠♠} around[♠]*, *world[♠] around[♠]* – него *егоизам*, *♠♠world[♠] around[♠]*, *world^{♠♠} around[♠]*... – *егоизам* јесте оно што покреће данашњу цивилизацију. *Егоизам* и род му рођени, најрођенији – суви *интерес*. Негде ће им либерално тепати, облачити им пелене *предузимљивости*, безазлене бенкице *приватне иницијативе*. Негде их социјално разголитити, раскринкати као нечовечну *грамзивост* и такво *користољубље*, као бездушно *среброљубље* и *похлепу*, оголити их до *бесрамне грабежи* и *отимачине*. **Али** – ако се чисти *егоизам* и суви *интерес* укроте, тако мислимо, као што некад беху кроћени дивљи биволи и биволице, ако се упитоме попут камила, и слонова, ако се упрегну, налик воловима, у службу општег напретка, ако се у тај јарам довабе, мац-мац!, оним, за ову епоху омиљеним мамцем: *амбиц-амбиц-амбиција* – тада им нико не може одузети, нити бивше, нити ускратити будуће заслуге за опстојавање људског рода, нити оспорити ни са чим упоредиву моћ којом *егоизам* и суви *интерес*, то мислимо, више него било шта друго, допринесоше стварању, попут Божје речи

постању оне библијске васељене – настанку овог данашњег; овог и оваквог, у ово нам произашлог модерног, неки би рекли и постмодерног, какав ли им је то? – белог света.

Средњовековни Европљанин бејаше урођен у религиозност. Душа му беше потпуно натопљена хришћанством као главица купуса на дну неке расолом наливене каце. И највећи отпадник, јеретик клети, најцрњи – био је хришћанин, био је у каци. Вера му није била у складу са црквеном догмом, нити учење баш по укусу племићке власти (*И КОЈИ РЕКНЕ БАБУНСКУ РЕЧ ...*), али све то бејаху варијанте једног те истог, тек добитни или губитни (*... ДА СЕ БИЈЕ ШТАПОВИМА.*) огранци хришћанства и сличних му (*... ДА МУ СЕ ОБРАЗ ОЖЕЖЕ ПО ЗАКОНУ СВЕТИХ ОТАЦА.*) уверења и веровања, пркосно истрајавање у особном *ВЈЕРУЈУ* или у клективном сујевељу. Данас су душе Европе, и милиони душа из њених новосветских и белосветских филијала, исто тако потопљене у модерну „религизност“. Све су оне на дну једне, *интересом* и *егоизмом* до врха наливене, глобалне каце. И мислимо да *интересу* и *егоизму* нико више не може измаћи, као што не може електрификацији и вакцинацији. Може само бирати форму *егоизма* под чији се барјак има сврстати, облик у који ће униформисати *интерес*. И може тој формацији изабрати име, као што хајдучка чета бира назив своје дружине – *Горски лавови; Браћа Обилића; Војска славе...* – и може је другима представљати као *предузетништво*, и може као своју и у свему већу *способност*, као изузетну *марљивост*, особну *промућурност*, *моћ* личног подстицаја, заслужено стечену *добит*, и као природну и праведну *расподелу* унутар људског, па и сваког другог друштва. Који уме, казаће, – тај има, каже, а који може имати, који јесте можнији, казиваће – правда је да буде и моћнији. А могу ти други његов „властити ћар“ и „природну расподелу“ и „промућурну предузимљивост“, јавно или тајно, у складу с ћудима епохе, све то означити као неситост или као голу

халапљивост, такву прождрљивост, незајажљивост, као лакомот – као чисту грамзивост, као што за друге и пред другима они *Горски лавови* јесу испали разбојници, *Шумски шакали*, *Браћа кесеџије*, *Војска шљама ...*

Исте тежње, исте по својој природи, у разним појединцима покрећу другачија осећања и намере, у свакој заједници производе различите последице и стања. За *егоизам* важи оно што и за већину појава у људском друштву: батина има два краја. Тако ни Скерл, мада се добро ушанчио у својој засебности, није могао бити ништа више него јеретик егоизма. Оно што је истакао на кули свог ЈА није била застава слободе, неке умишљење *ХИПЕРАПАТИЈЕ* над људским, него барјачић себичности. Било је довољно повући мачка за реп, за прави реп, ускратити му сланину ка којој је превејано управо брк амбиције, и он је фркнуо, развејао фатаморгану „спокојне надравнодушности“, пустио да му, као миш из рупе, из душе клисне бес уобличен у гнушање. У гађење према „њима“. А ми би рекли, и то стално понављамо – ништа мање и у одвратност над собом. Можда мисли – гадно ми је, баш је гадно, грозно је бити међу њима, међу *таквим* њима, а заправо, ми мислимо, несвесно се гнуша над *таквим* собом, над *собом* међу људима.

Јер, како је могуће презирати род којем припадамо, а да тиме не презремо и себе?

И обратно.

Зато за свима и над свима и звоне **она** звона.

И зато се њихов јек далеко разлеже, до најудаљенијих предела душе. Свуда где допире макар и честица нашег ЈА. Зато се црни Гргини барјачићи указаше дуго потискиваном гађењу као црвен плашт пред очима разјареног бика. Скерлов презир се управо тако испољава – као рогат. Гневан.

Ено, ландарају црни барјаци осликани лобањама, а презир је савио рогове, повио му главу, али не због трпеливости, не због покорности, већ да би насрнуо, да би поново, као некад – напао, љуто осуо по „ретромутантима“, по „ретронтима отпамећеним“, као некад по „фотелашким гњидама“, и по оволикој, недогледној, „г*вњивој људској грађи“, по „људану“, и по потомку му – „ступидоиду“.

„Безосећајне амебе“ око Скерла, „грамзивци једноћелијски“, покренули су у њему дуго потискивана осећања спрам спољашњег, према свету, према овом живом опипљивом **сада** кроз које је управо корача, кроз које увек, одувек – свако корача, има корачати. Мрднуо је негде на дну њега прво репић неког осећаја. Закмечео сиров, неодређен осећај, једва јачи од голуждравог, попут штенета слепог осета. Испилео се бесловесан, немушт, али убрзо, како то већ бива у свакој људској души, па и у души Мише Скерла, **Човека**“ овдашњег, почела су сировом осећају да расту крила, поче осећај да се уобличава у осећање, да се освешћује, испољава спрам овог или оног људског, спрам васколиког распамећеног рашчовеченог ретронтског света. После толико, колико ли? времена, опет нешто, шта ли то?, па зар према њима, према туљанима?, зар ка тупанима, да опет нешто – **осећа.**

Амебе бездушне!
Безобзирне.
Мали и велики ловци
на безочни ћар.
Зар сад и ја јесам такав?
Ако сам без осећања,
можда већ и без најмањег, без најпростијег осећаја,
ако отупех у души...
па и чула,
ево... – као да ми и чуле тупе,
шутирам кутије слепцима,
из чиста мира ударим у оног...

...у оног жутокљуног СВЕ&СВИ-ступидоида
 – онда ... јесам.
 Као да јесам.
 Мора да јесам!
 Или ћу бити.
 Ускоро.
 Безосећајни Миша Гргеч.
 Мишел Амеба.
 Бичар једноћелијски.
 Бичар.
 И откуд тај бичар у мени?
 Откуд?
 Откад?
 Никад! Ниоткуд!
 Јер како?
 Зар сам ја ћарио?
 Када?
 Како?
 Икако?
 Никако!Ништа!
 Нити желео, нити умео.
 Ометало ме нешто.
 Морал?
 Морални закони у мени,
 и звездано небо нада мноме.... бла-бла-бла.
 Прин-Ци-Пи. Принципијелни принципи.
 Не.
 Није то.
 То би било некако... калуђерски.
 Завет на сиромаштво.
 И на тамјан.
 Дотрајавам у пећини пред иконом светих Принципа.
 Свети неки Мишко Сербски.
 Али то не могу бити ја.
 Нису то принципи.

Вероватно... – неспособност.
 Нисам способан за ово време.
 Неспособан сам за ово велепијачно доба.
 За свет претворен у безграничну, бескрајну бакалницу.
 Бољујем од тржишне импотенције.
 Не диже ми се на камате и ренте.
 Зато и јесам онако спокојно дремуцкао у свом ћошку.
 Као мачор дремао на јастучету меке синекуре.
 Дремам, сневам и предем.
 Предем свој романчич.
 Плетем га годиницу, па и другу.
 Па деценију, и више.
 Спокојно плетем ли плетем. Мрсим. Заплићем.
 Мачак сам на меком јастучету. *Sine cura.*
Без бриге, пишем о Једином.
Herr Einzige.
 Кнез од Блажене самоће.
 Гроф.
 Предем, дремам.
 А онда... глупост.
 Глупост јесте моја, али ипак је за њу крива Она.
 Само Она.
 Пријави се, Мишо. Конкуриши, Мишо. Узми, Мишо, место
 Мишо, које, Мишо, заслужујеш, Мишо. Годинама, Мишо,
 пушташ лошије, Мишо, испред себе, Мишо. Не гледаш, Мишо,
 ни на себе, Мишо, ни на, Мишо, нас. А други грабе, узимају.
 Паметни су. Укопали смо се, Мишо, нигде да мрднемо.
 Какав си, Мишо, такав си, Мишо, ти си, Мишо, без амбиција.
 Наравно да јесам, мила.
 На томе сам дуго-дуго радио.
 То ме од њих и ослободило.
 А ја ћу се, Мишо, ослободити тебе, Мишо.
 Не могу више, Мишо!
 Гушим се, Мишо!!
 До грла смо, Мишо, до грла у некој чамотињи!!!

Али сви су, мила.
 И свуда су.
 Јер и они су на томе радили.
 Вековима.
 Не вреди се споља батргати,
 бацакати,
 с њима се прегањати.
 То се може само изнутра.
 Па толико сам ти пута о томе...
 ...само им изнутра,
 само по духу,
 и само се у духу њима може умаћи.
 А ја ћу, Мишо, ако овог пута не конкуришеш, Мишо, умаћи
 из ове чамотиње. Нестаћу као тај дух. Оставићу те, Мишо!
 А Љубав, љубави?
 Зар тад није била река?
 И све се у њу тад уливало.
 Рекла си све, све мили, замисли, мили – све.
 Све ће бити у једном свему.
 Све ће у Љубав, љубави.
 Све, рекла си.
 И живот,
 сав живот,
 и предочив нам и незамислив нам
 – тад беше тек притока Љубави.
 Побогу, Мишо, зар нисмо, Мишо, сви смо у гимназији,
 Мишо, писали смо оне песмице? Сви, Мишо!
 „*I cvrči, cvrči cvrčak*“ ,Мишо, „*na čvoru crne*“ ,Мишо, „*smrče*.“
 И облачићи су пловили, Мишо. И лептирићи, Мишо, летели.
 Баш под таквим облачићем
 била си једном вила.
 Рекла си да смо река.
 Река која има тећи.
 Која ће хучати.
 Рекла си, гле¹ – већ течемо.

Одавно течемо.
 Течемо неисцрпно.
 И правили смо тада, Мишо, споменаре, Мишо. Сви, Мишо!
 И подметали једни другима, Мишо, оне свеске Мишо. Оне са
 листама интимних питања. *Лексиконе*, Мишо! Зар нисмо сви?
 А ја сам дубоко у себи,
 најдубље,
 баш тако почео да течем.
 Баш тако сам захучао.
 И хучао.
 И хучим.
 И мишљах: хучаћу, хучаћу...
 И хоћу. 'Оћу и хочу.
 Јер отад ми се све,
 и заувек,
 улива у Љубав.
 У Љубав, љубави.
 Све.

Не буди, Мишо, смешан, Мишо. Није, Мишо,
 овај живот, Мишо, прављен, Мишо, за гимназијалце.
 То, Мишо, знају сви, Мишо. Сви зрели, Мишо, и нормални.
 Гле, зар сви?
 А ја, ето мене будале – па не знам!
 Знаш, Мишо, и ти, Мишо. Знаш то, Мишо.
 И будале, Мишо, знају да се у лексикону живота,
 у оном стварном, Мишо, речнику живљења, Мишо,
 ништа се ту више, Мишо, не пише великим, Мишо, словом.
 Зар ни Љубав, љубави?
 Знаш, Мишо, да је тако. Зар мислиш, Мишо, да се доживотно
 може, Мишо, бити гимназијалка? Доста ми је, Мишо, песмица.
 Нећу, Мишо, ни да ми брује ни да ми хуче. Ни облаци, Мишо,
 ни лептирићи. Нећу то, Мишо. Хоћу, Мишо, да ми живот
 потече. Живот стваран, Мишо. Нормалан, Мишо, живот.
 Гле', зар баш тај?
 Живот нормално стваран

и нормални живот ствари?
 Је ли ти тамо онај где се љубав ђора за љубав?
 А сир за оно друго?
 И што ми не рече раније за тај нормалан?
 И да желиш живот стварно стварних ствари.
 Ја већ наручио овај коси живот.
 Сасвим искошен.
 Нахерен и нестваран.
 И откад нам га још испоручише.
 И шта сад?
 Рекламације, кажу, не уважавају.
 Узми или остави.
 Баш то, Мишо, оставићу те Мишо!
 Оставити МишоМишоМишоМишоМишоМишооооО...
 Она је крива.
 Ја сам био мачак.
 Спокојно дремах.
 Сањарих о кнезу од Блажене самоће.
 О Једином.
Herr Einzige.
 Јесте.
 Крива је Она.
 Јер ја сам ампутирао своје амбиције.
 Није то, Мишо, тако је рекла,
 већ ти, Мишо, болујеш, Мишо,
 од социјалне, Мишо, импотенције.
 Не болујем, на томе сам радио.
 Да политички не таласам.
 Да ми се не диже на звања.
 И постављења.
 А не лажим се ни на камате и ренте.
 Изговори, Мишо, све су то, Мишо, голи изговори
 једног, Мишо, бедног, Мишо, неспособњаковића.
 Она јесте крива.
 Она је.

Или... можда је то... можда је она лисица?
 Шта ако је она?
 Она лисица виноградарска?
 И њен кисели грозд.
 Нећу-нећу-нећу,
 неће ми се,
 ето, баш ми се неће.
 Не ложим се.
 А заправо не можеш.
 Не желиш – а заправо стварно јеси неспособан, брацо мој.
 Не диже ти се, јер заиста не можеш.
 Али, какве се ту способности уопште и траже?
 Лажи-мажи, климај главом, дижи руку.
 Купи-продај.
 Транге-франге.
 За то није могуће бити додатно неспособан.
 Ту је све глупан до тупана, и тупан до глупана.
 Мора бити да је ствар у осећањима.
 Ометала ме осећања.
 Осећао сам презир према ћару.
 Гађење.
 Гадљив сам на похлепу.
 На грамзивост.
 На интерес.
 Шпекулантске зараде.
 Интерес на интерес.
 Камата на камату.
 Алаво обртање новца.
 Преждеравање профитом.
 Само гнушање.
 Гнушање.
 И сад осећам.
 Гађење и гнушање.
 Гле! Гнушање? И Гађење?
 Дакле ипак осећам!

Ја осећам.
 Осећам гнушање.
 Гнушање према натовљеним велепијачним ждерачима.
 И према овим ситним, према црвима стрвинарским.
 Гнушам се и гадим.
 Осећам.
 Ево овде.
 Овде, испод душе.
 У дну грудног коша.
 Мислио сам да је неки осећај.
 Умор.
 Стрес.
 Осећај глади.
 Јер, само сам чај, тек шољицу чаја..., али не – то је презир.
 Ја презирем.
 Значи осећам.
 Осећам јер презирем.
 Ипак осећам.
 То ме кида. Осећам. Већ данима.
 Шта причам?
 Годинама ме то кида.
 Пече.
 Гнушање.
 Као да ми у грудима,
 попут кобре у змијарској кошари,
 љуто палаца нека гуја.
 Давно се у мени то гнушање излегло.
 Гнушање над светом.
 Из мућкова животних се излегло.
 Излегло се из беланцета неког заборављеног разочарања.
 Из разливеног жуманцета неке кукавне малодушности.
 Испилело се у овом блату људског друштва.
 На овој планети која је сва једна велика,
 велика, велика, велика каљуга.
 Велика лоптаста каљуга.

А како и да не буде кад се зове земљом.
 Три фртаља слане воде
 и фртаљ овог копненог глиба по којем гацамо.
 И тако, док гацах по животу и сличним му појавама,
 у мени,
 у житељу Каљугије,
 расла ми расла,
 у нутрини ми расла,
 расла ми гуја гнушања.
 Змија презира.
 И расла.
 И склупчала се између црне и беле џигерице.
 И још расла.
 А ја је прекрио.
 Оном поњавицом по којој сам извезао НУПЕРАПАΘΕΙΑ.
 И мислио, гле како ме та ХИПЕРАПАТИЈА
 баш згодно ослободила од људињака.
 А ја сам, изнутра сам, том безвољношћу,
 том умртвљујућом безвољношћу,
 и споља сам,
 овом помирљивом покорношћу,
 само сам заклонио моју гују гнушања.
 Гнушање над светом преобукао сам у конформизам.
 Комодирајмо се господо, комодирајмо.
 Само ме неки ситан јад помало жуљао.
 Жуљуцкао.
 Негде у дну душе.
 А ја га умрио.
 Па га онда очешљао, обукао у слободу,
 кô цурице што облаче своје луткице.
 Своје беживотне, моловане лутке.
 И посео сам лутку своје слободе за трпезу свог бивања.
 Тај очешљани, костимирани јад.
 И трпим га за трпезом као немилостивог госта.
 Седеће ту, поседети тај јад, па ће му досадити,

па ће отићи, нестати.
 Кад-тад.
 А дотле ћу трпети.
 И ето ме – трпим.
 Мислим нешто ситно.
 Пецка ме мало живот међу ретронтима,
 међу тупавим туљанима.
 Животић међу тупљанима.
 Проћи ће. Свикнућу.
 Стећи толеранцију на ступидоиде.
 Ослободити се до последње ћелије свог постојања.
 Издићи се високо изнад ступидњака,
 високо, високо где у тачку претворен орао
 шестари над кокошињцем.
 Човек сам међу људима,
 орао сам,
 орао са ситним,
 пролазним јадам.
 А сад испало да ја и не трпим од људи.
 Ја болујем баш од тог Човека у себи.
 Трпим, као препуну бешику, ово надошло,
 пробуђено гнушање у себи.
 Трпим свој неизмерни, нештољиви, непролазни,
 годинама накупљани презир над читавим светом.
 Над овим каљугавим белим људским светом.
 Моја је патња је светска.
 Од света је.
 Од широког света.
 Од недогледног.
 И зато тако уједа.
 Одузима дах.
 То је то.
 То што пече.
 Ето ме где осећам патњу недогледну.
 То је, видиш ли мој брацо, то ти је ван сваке сумње.

Ја патим. Несумњиво патим.
 Дакле – има ме.
 Јесам.
 Живим јер се гнушам овог људски живог.
 Жив сам, ево ме живог,
 јер ме изједа гнушање над животом.
 Усред људињака гризе ме патњом,
 душу ми глође,
 не какав људан,
 не ови ступидоиди,
 већ моје властито гађење.
 Глође ме као гладна кучка расточену кост.
 И није лоше за почетак.
 За било какав почетак.
 Само да се опет почне живети.
 За почетак патим, али јесам. Јесам.
 Патим, дакле, јесам.
Patior, ergo, sum.
 Ипак, ето – живи се.
 Живим. Јесам. Бивам. Има ме.
 И даље ме има.
 И даље.
 И сад ваља даље.
 Сад ми ваља даље.
 Угасити патњу.
 Да мине, а да ме буде.
 Јер небо је празно.
 А орао је можда ипак био само син кокошкин.
 Један који је кукурикнуо с крова.
 Све мислећи да је одатле ближи Сунцу.
 Да је много ближе Сунцу него мусавој Земљи
 по којој му чепрка јато.
 А онда је дунуо ветар,
 мануо неки ветрић,
 и ево,

ево ме опет усред овосветског буњишта.
 И сад ми ваља некако с гнушањем трајати
 у свету по којем чепрка све људан до људана.
 Може се ваљда и тако трајати.
 Гнушати се над светом,
 али са спокојем,
 пљуцкати на њега, презирати га,
 али *цинично* – без патње?
 Докучити неки истински душевни мир,
 олакшати отеклу бешику?
 Макар и уз ветар. Кô свети...
„Кад је свети Петар“
„Шорао уз ветар“
 Како ли се?, тако ли се? оно певушило,
„Шорао је шорао“
Једва један метар!
 – хорски се то певуцкало, тако звиждуцкало,
 током колективних клиначких шоријада.
 Безобзирна спокојства детињства.
 Блажено незнање ума балавог.
 Празноглава наивност.
 Може ли укус тог детињастог спокојства
 бити траг којим би се опет досегао такав,
 али неки „печени“,
 неки баш ненарушив спокој?
 Онај којим би се постигла, макар и мусава,
 али жива, и усред људске вреве могућа,
 дакле – баш остварива слобода.
 Колико је било стварног у оној легенди
 о сировој независности дроњавих киника?
 „Тражим, мамицу вам, човека.
 Правог чову, багро тупава!
 М'рш мамлазе од мог бурета.
 Склањај се, напаљенко, сунце ми, бре,
 сунце ти жарено – заклањаш.“

Напустићу ову извикану стоичку равнодушност.
 Одбацити је.
 Заправо, ево ме и сама већ оставила.
 Напустила ме та беживотна,
 та молована непомућеност духа - ΑΠΑΘΕΙΑ.
 Ако је та ΑΠΑΤΙЈА икад и била моја.
 Можда сам јој се само узалудно удварао.
 И под сенком вешала бити „'ладан кô шприцер“.
 „Пљуцкам вам ја на ово моје вешање.“
 Да ли се то икад могло?
 Или је одувек све било само мит?
 Папирната куражност пера.
 И оних који перо држе.
 Можда ја то не могу?
Баш ЈА.
 Јер... ето – ја и нисам могао?
 Пробушио се мој цепелин.
 Издували ми га јутрос,
 онако комисијски.
 И они међу другима.
 Међу многима.
 Усред пустахије бивања
 налетео сам, и налетао, на задружне кактусе.
 Колико већ пута.
 На поље кактуса гајено од ступидоида.
 И на крају, издувао се балон моје „баш ме боли слободе“.
 Опет љоснух у кокошињац.
 У сред људињака, усред ступидњака.
 Да ли је ико икад то могао?
 Да ли је успео?
 Да одлети из неке Демократске Републике Распаметије.
 Из једне од безбројних.
 Јер све су такве.
 Увек и свуда.
 Организација Уједињених Отпаметија.

Глобални ступидњаk.
 Или није нико?
 И никад.
 Ваља ли опет покушати?
 Да ли другачије?
 Да ли другде?
 Да ли... ли... ли... ли...
 Али сад,
 сад-засад,
 за почетак
 – морам макар примирити ову гују гнушања.
 После толиког мировања,
 после година и година зауздавања,
 баш се размахала душом.
 Гладна као разбуђена мечка.
 Ваља је примирити да више не палаца патњом.
 Заситити кучку.
 Јер изнутра кида.
 И жари.
 Љуто.
 Али, ништа.
 Нека.
 Нека.
 Знало се то некад.
 Ракијом се то хранило у кошари груди.
 Чашом си то напајао.
 Појио.
 Гују-кучку.
 Љута се љутом сладила.
 У чокању.
 И чокањем.
 Па чокањем до чокања.
 И чокањем до чокања и чокањем...

То значи да се Михаило Миша Мишел Скерл, након низа година умерености, па чак и повременог уздржавања од испијања алкохола, сад жели поново бацити у пијанство (заправо то му је ново *поново* – јер то већ јесте учинио и синоћ, на једној славској, михољданској вечери), бацити се у пијанство дубоко као провалија у коју изгубљено зури онај разочарани планинар, црв алпинистички, док му се над главом пакосно церека ветром шибана шарена крпа. Туђа. Неко је први. Неки други. Црв други, а први. И без кучке, и без гује, изуједана је планинарска душа. Мама је суноврат. Али то је тек трен. Јер спољашња студен гризе јаче. Буди. Прибира се планинар под леденим праменом мраза. Хитро се сагиње, проверава последњи клин који је закуцао. Тај сад постаје први клин повратка ка долини у коју се мора сићи. Планинар то мора и он то хоће. Да сиђе. Да живи. Има још врхова. И увек ће их бити. Јер мора се бити. И бити, и бити пењати.

А Миша Скерл? Он не жели безбедан силазак у људско. А мисли да му и не треба. Погибелно се има обрушити. На кокошињац. И биће болно. Зна. Али ионако слуги да нема више некаквог *бити* без *патити*. Нема више никаквог *cogito*. Ни *memorio*, нити *emotio*. Остало само *patior*. *Patior, ergo sum*. За њега нема, барем нема неког битног *бити*, нема га без раскриљеног, без свима уочљивог, те-гобног, болног презира над људским. И тај бол као да га сад ослобађа, та патња, донеће, нада се – спокојство. (Зар спокојство? То ми звучи као уживање у болу? Зар ти то није, брацо мој – као неки социјални мазохизам?) Ако је ван тога ишта остало, ван циничног киничког обрушавања на кокошињац, онда је то само неко никакво *бити*. Дакле, скоро потпуно *небити*. Зунзарање. (Ако си **Човек** међу људима, онда и јеси то – задружни си мазохиста, тип сличан фон Леополдовим еротским ликовима. Јунак си неког ненаписаног романа Леа Леополда фон Захер-Мазох-а – Јунгер-а.) Зато не

намерава проверавати расклимане клинове, обезбеђивати се, везивати. Уосталом, другачије ће од мраза уједати дувански дим крчме. Тај не буди, већ омамљује. Мами на суноврат. На утапање у дубоком презиру. Зато Михајло Миша Мишел М. Скерл затвара своје унутрашње око, препушта се и скаче. То је унутар њега, а споља пружа корак ка оближњој, ка најближој кафани. И већ је стигао, и већ пружа руку ка њеним стакленим дверима. Али, пре него што их буде и дотакао, врата се, електронски зујећи, имају раскрилити пред њим и пустити га у своју неонску утробу. Тако- тако, сине Аладине. 'Е, баш си ми добро, вала што јес'-јес', баш си ми скроз добро ово подмазђ.